

MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ TUTANAK DERGİSİ

146 ncı Birleşim

5 Mayıs 1983 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ	156
II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ	156
1. — Sendikalar Kanunu Tasarısı ve Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (1/235) (S. Sayısı : 573)	156;169
2. — Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısı ve Sosyal Güvenlik İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (1/236) (S. Sayısı : 574)	169;201

I. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

3 Mayıs 1983 Salı

Beş oturum yapılan bu Birleşimde :

Sendikalar Kanunu Tasarısının (1/235) (S. Sayısı : 573) Komisyona geri verilen geçici 4 üncü maddesiyle yürürlük maddeleri hariç,

Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısının da (1/236) (S. Sayısı : 574) Komisyona geri verilen 10 uncu maddesiyle geçici ve yürürlük maddeleri hariç;

Diğer maddeleri kabul olundu.

Gelecek toplantının yapılacağı gün ve saatin sonradan tespit edileceği belirtilerek, Birleşime saat 19.02' de son verildi.

Necdet ÜRÜĞ

Orgeneral

Millî Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 15.05

BAŞKAN : Orgeneral Kenan EVREN (Cumhurbaşkanı, Genelkurmay ve Millî Güvenlik Konseyi Başkanı)

ÜYELER : Orgeneral Tahsin ŞAHİNKAYA (Hv. K. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

Orgeneral Sedat CELASUN (J. Gn. K. ve Millî Güvenlik Konseyi Üyesi)

BAŞKAN — Millî Güvenlik Konseyinin 146 ncı Birleşimini açıyorum.

Gündemimize göre kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesine başlıyoruz.

II. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — *Sendikalar Kanunu Tasarısı ve Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (1/235) (S. Sayısı : 573) (1)*

BAŞKAN — Gündemimizin birinci sırasında Sendikalar Kanun Tasarısı yer alıyor.

Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Sözcüsü, Sayın Bakanlar ve ilgililer yerlerini almışlardır.

Bu tasarı, geçen birleşimlerde yürürlük maddelerine kadar görüşülmüş, yalnız geçici 4 üncü maddesi yeniden düzenlenmek üzere Komisyona iade edilmişti.

(1) 573 S. Sayılı Basmayazı 2.5.1983 tarihli 144 üncü Birleşim Tutanağına ektir.

Komisyonca yeniden düzenlenen geçici 4 üncü madde çoğaltılarak sizlere dağıtıldı.

Yeni hazırlanan geçici 4 üncü maddeyi okutuyorum :

GEÇİCİ MADDE 4. — Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte faaliyette bulunan bir işçi kuruluşunun zorunlu organlarında üye bulunanlar bu Kanuna göre ilk olağan genel kurul toplantısına kadar durumlarını muhafaza ederler.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarına seçilmiş bulunanlardan, statülerine bakılmaksızın 9 uncu maddenin beşinci fıkrası hükmüne göre dört olağan genel kurul dönemi ni dolduranlar iki dönem daha seçilebilirler.

Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bağlı buldukları, kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olanlardan sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarında görevli bulunanlar dört olağan genel kurul dönemini doldurmamış iseler geri kalan dönemler için seçilme hakkını muhafaza ederler.»

BAŞKAN — Daha önceki maddeyle bu madde arasında ne fark getirdiklerini Komisyon izah ederler mi efendim?.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, daha önceki teklifimizle bu teklif arasında bir fark yok. Sadece «zorunlu» kelimesi çıkartılmış ve tüm organlara teşmil edilmiştir. Amaç, ikinci fıkra olarak arz etmeye çalışıyorum- statülerine bakılmaksızın, başka bir deyişle emekli işçi olsun yahut halen hizmet akdi askıda olan işçi olsun, sendikada eğer görev almış ise ve 9 uncu maddenin beşinci fıkrasına göre de dört olağan genel kurul dönemini birbiri ardısıra tamamlamış ise, bunlara ayrıca iki olağan genel kurul dönemi kadar daha seçilme ve görev alma imkânı sağlanmaktadır.

Son fıkra ise, dört olağan genel kurul dönemini tamamlamayan emekli işçilere tanınmış olan bir hak- tir ve dört olağan genel kurul dönemini tamamlamaktadır.

BAŞKAN — O halde burada bir karışıklık oldu. İkinci fıkrada; emekli olanlar, malullük aylığı alanlar, yaşlılar dört olağan genel kurul dönemini doldursa dahi iki dönem daha seçilir, dediniz. Hayır, öyle değil, onlar hariç. Yani, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarına seçilmiş bulunanlardan, statülerine bakılmaksızın 9 uncu maddede getirmiş olduğumuz dört olağan genel kurul dönemini doldurmuş olsalar dahi iki dönem daha seçilme hakkını bunlara veriyoruz. Ancak ondan sonraki fıkra olan üçüncü fıkrada; eğer bu seçilenlerden kurum ve sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olanlar var ise, o takdirde bunlar dört dönemi doldurmuşlarsa, bir daha, iki dönem seçilmeyecekler manası çıkıyor. Ben böyle anlıyorum.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Galiba öyle izah ettiler.

BAŞKAN — «İkinci fıkrada, yaşlılık ve malullük» dediler; ikinci fıkrada değil bunlar.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Üçüncü fıkrada, «yaşlılık, malullük» olacak.

BAŞKAN — Üçüncü fıkrada öyle, ama ikinci fıkra buna dahil değil.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Dahil efendim, o da dahil.

İkinci fıkra; kanun yürürlüğe girdiği tarihte statüsü ne olursa olsun, statülerine bakılmaksızın ister emekli ister fiili işçi olsun, oniki yılını doldurmuşsa bunlar iki dönem daha devam edeceklerdir. Çünkü bunu çıkartınca büyük bir kısım işçi Türk - İşten emekli olacaktır.

BAŞKAN — Peki üçüncü fıkra?...

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Üçüncü fıkra, emeklilerden oniki yılını doldurmamış olanlar müddetini tamamlayacak ve bilahara bu hakkını kaybedecek. Fiili işçiler ise üç yıl bekleyecekler, tekrar seçilme hakkına sahip olacaklar.

BAŞKAN — Ama birisini düşünelim, oniki seneyi değil onüç seneyi doldurmuş ve halen bu kurulda da görevli. İkinci fıkraya göre bunu iki dönem daha uzatıyoruz; emekli de olsa, malul de olsa bunu uzatıyoruz. Bir tanesini de düşünelim ki onbir sene yapmış, dolduramamış.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, tabii genel kurul toplantısı burada mevzubahis. Üç dönem yapmıştır, tabii bu da dokuz sene yapar.

BAŞKAN — Ama bundan evvelki bir genel kurulda yapmıştır, daha iki sene geçmiştir, bir senesi kalmıştır; onikinci senesi de bitiyor önümüzde. Şimdi bu bir daha seçilemeyecek.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, bu maddenin birinci fıkrasına göre, genel kurulları yapıncaya kadar durumlarını, ne olursa olsun, muhafaza edeceklerdir; ister oniki sene, ister onbeş sene olsun, genel kurulları yapıncaya kadar durumlarını muhafaza edeceklerdir. Bunlardan bu önümüzdeki genel kurulda oniki senesini fiilen doldurmuş olanlar, dört genel kurul dönemini doldurmuş olanlar veyahut fazla olmuş olanlar, iki genel kurul dönemi daha fazla yapmış olacaklardır.

BAŞKAN — Doldurmamış olanlar?..

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Doldurmamış olanlar emeklilerdir.

BAŞKAN — Ama ikinci fıkradakine de emekliler dahil.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Orada emekliler iki dönem daha yapacaklar.

BAŞKAN — Altı sene yani.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Evet, altı sene yapacak.

Ama buna mukabil fiilen çalışan işçiler oniki senesini doldurmuşsa, onlar da iki dönem yapacak. Ama iki dönemden sonra, üç yıl, yani bir dönem ayrılacak, tekrar seçilme hakkını kazanacak.

BAŞKAN — Tekrar seçilme hakkı var.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Kanun, emeklilerin bu gibi yerlere seçilmeyeceğini amir. Ancak üçüncü fıkrada, «seçilmiş olanların yerinin doldurulması muvacehesinde bir kereye mahsus olmak üzere müddetini doldurur» diyor. Mesela, dokuz yıl yaptı, daha üç sene var, seçilebilirse bu genel kurulda bir kere daha üç sene için seçilir. Ondan sonra artık bir daha seçilme hakkı kalmaz.

BAŞKAN — Birisinde üç yıl oluyor, birisinde altı yıl oluyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Evet, oniki senesini doldurmuşsa üç sene avantajlı oluyor. Başka çare yok, bulamadık.

BAŞKAN — O zaman üçüncü fıkrayı hiç koymayalım, üçüncü fıkrayı koymazsak, herkese eşit olur.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Üçüncü fıkrayı koymazsak, yukarıdaki fıkraya göre müddetini doldurmamış olanlar da iki sene daha hizmet yaparlar. Şimdi diyelim ki, emekli işçi altı sene hizmet etti; bu kanunun üçüncü fıkrasına göre normal olarak yine bir altı sene daha hizmet edecek.

BAŞKAN — O zaman üçüncü fıkrada, «doldurmuş olanlar bir dönem daha yaparlar» demek lazım.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, «bir dönem» denirse, Türk - İş'ten büyük bir grup bir dönem sonra, iki dönem sonra gidiyorlar, ayrılıyorlar.

BAŞKAN — Hayır, üçüncü fıkraya göre diyorum; ona hiç vermiyoruz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Üçüncü fıkraya vermi-

yoruz tabii, lüzum yok. Çünkü onların artık o hakkı yok; kanunen bir daha seçilme hakkı yok. Haddizatında bu genel kurulda onların ayrılması gerekirdi; fakat Türk - İş'teki güçlüğü halledebilmek için, dedik ki, «onlar da bu seçimde olsun.»

BAŞKAN — İyi güzel de, ikinci fıkra içerisinde olan emekliler de var, onların yine hakkı yok. Ama ne olmuş; onlar halen görevde, görevde olduğu için onlara iki dönem daha seçilme hakkı veriyoruz, ki bunların içinde emekli olanlar da var. Kanunda olmasına rağmen onlara veriyoruz.

Üçüncü fıkrada, şayet doldurmamışsa dolduruncaya kadar müsaade ediyoruz. Birisine iki dönem daha seçilme hakkı veriyoruz, birisine dolduruncaya kadar müsaade ediyoruz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim yalnız öbürlerinde, yani maddenin ikinci fıkrasındaki emeklilerden süresini üç sene sonra, altı sene sonra ve dokuz sene sonra dolduracaklar var; emeklilerde durum böyle. Binaenaleyh, emeklilerin bir kısmı tekrar seçilebilecektir. Mesela; daha birinci genel kurul toplanmıştır ve yeni seçilmiştir, şimdiki genel kurulda ikinciye girebilir. Binaenaleyh, onun üç dönem daha seçilme, yani dokuz yıl daha seçilme hakkı vardır. Bunun için, «emeklileri bir yerde keselim, donduralım, bundan sonra emekliler artık tasfiye olsunlar» dedik.

BAŞKAN — Evet, doldurmamış olanlar, yani bir dönem seçilmiş olanlar, iki dönem seçilmiş olanlar için bu doğru; ama, üç dönem seçilmişler için ufak bir haksızlık oluyor. Öbür türlü dersek, bu sefer bir dönem yapmış olanlara da doldurduktan sonra tekrar iki dönem daha hak vermiş oluyoruz. Çapraşık bir durum bu.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER -- Kaldıki, bir kişi her iki fıkranın da hükmü içine düşebilir. O zaman hangisini uygulayacağımızı şaşıracağız.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır, imkânsız.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Düşmesi imkânsız efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, bendeniz ikinci fıkrayı bazı kişiler için çok daha avantajlı buluyorum. Arkasından üçüncü fıkra geldiği zaman, mecburen onları üçüncü fıkraya sokuyoruz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — İkinci fıkrayı, oniki senesini fiilen dolduranlar için verdik.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Öyle bir şey demiyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Okuyun efendim, yazılı.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Statülerine bakılmaksızın» deniyor.

BAŞKAN — Statüden kasıt, emekli olsun olmasının hepsi.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «9 uncu maddenin beşinci fıkrası hükmüne göre dört olağan genel kurul dönemini dolduranlar iki dönem daha seçilebilirler» deniyor.

Şimdi dolduranlardan - Sayın Cumhurbaşkanımın söylediği gibi - fazla olanlar, buna göre burada avantajlı, üçüncü fıkraya girenler ise zararlı.

BAŞKAN — Tabii, üçüncü fıkraya girenlerin içinde eğer üç dönemi doldurmuş olanlar varsa, onlar zararlı; iki dönem ve bir dönem seçilmiş olanlar için bir zarar yok.

Şu bakımdan zararlı : İki dönemi doldurmuşsa iki dönem daha yapacak, mecmuu oniki sene edecek. Halbuki, ikinci fıkraya göre ötekisi doldurmuş da halen vazifede ise, onsekiz sene yapacak. Farklılık buradan oluyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Genel Sekreteri) — Efendim üçüncü fıkradaki hükme göre, dört dönemi tamamlamayanlara birer sene verirsek, altı yıl yapana da bir sene vermek lazım, bir dönem yapana da bir sene vermek lazım. Binaenaleyh bir yerde haksızlık gerçektir, o açık. Oniki seneyi doldurmuş bir emekli işçi altı sene daha hizmet eder, ama dokuz senesini doldurmuş bir işçi üç sene hizmet edecek ve süresini bitirecek. Altı sene hizmet etmiş olan üç sene daha hizmet edince dokuz sene hizmet etmiş olur. Binaenaleyh, ferdin kişisel hakkı yenmiyor, yalnız mukayesede bir farklılık oluyor tabii.

BAŞKAN — Peki ikinci fıkraya göre, dört dönemini doldurmamışlar da beş dönemini doldurmuşlarsa, onlar da mı iki dönem daha yapacak?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Onlar da iki dönem yapacak.

BAŞKAN — O zaman ne olacak? Şimdiye kadar altı dönem yapmışsa, ilave olarak iki dönem daha veriyoruz; çünkü, «doldurmuş olanlardan» diyoruz.

Buyurun Sayın Bakan.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım, izin verirseniz ben bu maddeye değişik bir açıdan bakmak istiyorum.

Bu madde, sendikacılarımız için erken emeklilik maddesidir. Değerlendirmede bir hususu kaydetmeden geçemeyeceğim. Memleketimizin çok sıkıntılı zamanlarında topluluğu dizginleyenler, bu üçüncü paragraf gereğince hepsi emekli olacaklardır. Oysa, Türk-İş topluluğunun dengesini sağlayanları, akıl unsuru ve tecrübeyle belli ölçüde dizginleri tutanları bir süre daha görevde tutmamızda fayda vardır. Seçilebilirler; fakat, genel kurul seçer mi, aday olurlar mı, bu ayrı bahis tabii. Bana, üçüncü fıkranın kaldırılmasıyla maddenin kalması daha adaletli geliyor. Hele hele erken emeklilikle, muhakkak görevde bulunmaları lazım gelenleri dışarıya çıkartırsak, yerine gelecek gençlerin biraz daha hırslı, heyecanlı ve maalesef zaman zaman akıl ve mantığı hâkim kılamayacak kişilerden oluşmasından korkarım.

Arz ederim.

BAŞKAN — Yalnız ikinci fıkra kalırsa, doldursun doldurmasın, iki dönem daha yapacak. Dolduktan sonra da iki dönem daha yapacak demektir.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — İstisnasız herkes iki dönem yapacaktır, doldursun, doldurmasın.

BAŞKAN — İki dönem daha yapacak.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şöyle olacak : Doldurmamışsa, mesela, emekli kişi altı sene hizmet etmiştir, bir altı sene daha hizmet edecek, ondan sonra iki dönem daha hizmet edecek, Durum bu efendim.

Bu takdir meselesi.

BAŞKAN — Evet öyle oluyor. O zaman hiç haksızlık olmuyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bence üçüncü fıkranın kalkmasında yarar var.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — O zaman emekli fıkрасını kaldıralım.

BAŞKAN — Hayır hayır, emekliliği kaldırmayacağız. Bir de seçilip seçilmeyeceği belli değil.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu suretle bu sene birinci dönemi olan kişi onbeş yıl daha hizmet edecek. Onbeş yıl sonrasını ben niye getireyim?

BAŞKAN — Hayır, seçilecek mi, seçilmeyecek mi belli değil.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ötekiler için dört dönem, yani oniki yıl verdik.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır, iki dönem fazla verdik.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bunların hepsi oniki yıl değil ki, bir kısmı iki dönem seçilebilecek ve bitecek.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ben en az seçilmiş kabul ediyorum. Yani bir dönem için seçilmiştir, daha üç dönemi vardır. Üç dönem dokuz yıl yapar, iki dönem de ekstradan vereceğiz; dokuz yıl, altı yıl daha toplam onbeş eder. Onbeş yıl sonrasını ben niye şimdiden planlayayım?

O halde hiç emeklilere karışmadan emeklilik statüsünü kaldıralım. Çünkü, bugün mevcut olan herkes, istisnasız, en küçüğü dahi oniki yıl hizmet edecek. Kimisi onbir yıl, kimisi dokuz yıl, kimisi altı yıl derken böyle gidecek; ama herkes oniki yılını tamamlayacak efendim.

BAŞKAN — Bu memuriyet değil, memuriyet olsa dediğiniz doğru; bu seçimle olacak. Emekli ise onu seçmesinler, çalışan birisini seçsinler.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bütün mesele ve hareket noktamız bu. Onüç sene sonra ortadan kalacak emeklilik statüsünü ben şimdiden niye tahdit edeyim?

O maddeyi kaldıralım o halde.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Kaldı ki efendim, emekliliği bozdurmak her zaman mümkün. Ne kadar sıkarsak sıkalım, bir kimse pekala emekliliğini bozdurur. Bana kalırsa bu maddeler çok sıkı maddeler.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sıkı değil efendim; adalet maddesi bunlar Sayın Bakan.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Emekliliğinden vazgeçer, mümkündür ve yine devam eder.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim sizin emekli olmasın diye bunu ortaya koyan felsefenizi ve müdafaa eden görüşünüzü müzakere ettik. Şimdi eğer bundan dönüyorsak, mesele yok.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ben başından beri hiçbir zaman taraftar olmadım.

BAŞKAN — Şimdi emeklileri çalıştıracak mıyız, çalıştırmayacak mıyız?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, bana sorarsanız, seçim mevzu bahis olduğu zaman, emekli pekala girebilmelidir, emekli oldu diye bir kenara itilmemelidir. Ben daima bu görüşü savundum. Bir kimse öyle kıymetli bir adamdır ki, emekli olmuştur ama hakikaten fevkalade sendikacıdır, seçiliyor da...

BAŞKAN — Danışma Meclisinde işçi temsilcisi üyeler var. Memurları dahi kıskanıyorlar, «Emekli yapıyorsunuz, ondan sonra bazı yönetim kurulu üyeliklerine yerleştiriyorsunuz, doğru değildir» diyorlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, seçmesinler.

BAŞKAN — «Doğru değildir» diyorlar. «Biz işçide bunu yapmıyoruz. Gaye arkadan gelenlere iş bulmaktır. Eğer emekli yapıp da hem emekli maaşını almak, hem buradan almak gaye ise yapmayın, niye emekli yapıyorsunuz» diyorlar. Prensip olarak haklı.

Emeklilik ne demek; artık işini bitirmiştir, bir kişinin gidip artık istirahat etmesi gerekeceği dönemdir. İş yapma kabiliyeti varsa, gidip dışarıda iş yapсын, Memuriyette kalacaksa veya işçi organlarında görev yapacaksa emekli olmasın.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, benim fikrime göre, ha dışarıda çalışmış, ha gelmiş seçilmiş çalışmış, aynı şey; ben öyle düşünüyorum.

KEMALETİN ALI KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN — Buyurun.

KEMALETİN ALI KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, burada, ikinci fıkrada bir prensip vaz ediliyor. Geçmiş sendikacılara, süresi ne olursa olsun, (yani bizim prensibimiz oniki yılda bu işin bitmesi) iki dönem daha getiriyoruz. En kötü şartları şöyle diyelim; ben bir sendikacıyım, on iki yılı doldurdum, bu Kanundan sonra altı yıllık bir hakkım var. Demek ki benim sendikada çalışma süremi, bu suretle en az onsekiz yıl olarak belirliyoruz. Ben yirmi yıllık sendikacı da olsam, altı yıl ekstradan geliyor, yirmialtı yıl oluyor.

Şimdi Sayın Orgeneralim şunu vurguluyorlar : Şu anda görevde bulunan ve süresini dolduran 12, 15, 16, 20, 30 yıllık olanlara altı yıllık bir dönem tanıyoruz. Biz Siyasî Partiler Kanununda geçmişi bütü-

nüyle saydık, böyle bir istisna getirmedik. Diyelim ki bir İstanbul il başkanı bir partiden beş dönem seçilmiştir. «Artık seçilemezsin dört sene geçmeden» dedik; «Siz partinin il başkanı veya ilçe başkanı olmazsınız» dedik.

Burada başka bir yaklaşım içerisindeyiz. Gayet doğrudur; mevcut tecrübeli sendikacılara, süresi ne olursa olsun altı yıllık bir dönem tanıyoruz. Altı yıllık dönem tanırken, ben oniki yıl değil de dokuz yıldan beri çalışıyorum, ama emekliyim; şu anda yirmi yıl dahil emekli olup çalışanlara altı yıl tanıyoruz; ben de dokuz yıllığım, hatta bir yıllığım.

Sayın Orgeneralim diyorlar ki, mademki biz emekli olsun olmasın ekstradan oniki yılı bitirdikten sonra mevcutlar için altı yıllık, iki dönemlik bir süre tanıyoruz, o halde eşyanın tabiatıdır (ikinci fıkrayı kabul ettiğiniz zaman) diğerleri için de böyle bir madde getirmek. Neden? Çünkü biz diyoruz ki, yeni bir sendika kafası oluşuncaya kadar nasıl mevcutların oniki, onbeş, yirmi yılına bakmadan böyle bir yola gidiyorsak, oniki yılı doldurmayanlar için de, mutlaka ve mutlaka oniki yıldan sonra bu iki dönemi tanımak sanırım adil olacaktır.

BAŞKAN — Hayır, sizin dediğiniz gibi olmuyor ki.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Oniki yılını doldurduktan sonra iki dönem daha çalışma imkânı sağlanabilir.

BAŞKAN — İkinci fıkra onu sağlıyor, üçüncü fıkra onu sağlamıyor.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, ikinci fıkra oniki yılı dolduranlar için, oniki yılı doldurmayanlar için ise...

BAŞKAN — Tamam, yalnızca oniki yılı dolduruncaya kadar tanıyor.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, oniki yılı doldurmayanlar için de, «oniki yılı doldurur, ayrıca seçilebilirse iki dönem daha seçilir» şeklinde bir düzenleme yaparsak tamamen mantıklı ve eşitlik olur.

BAŞKAN — O zaman olur; öyle olursa olur. Bu mevcut şekil onu sağlamıyor. Dokuz yıl yapmışsa, üçüncü fıkraya göre üç sene daha tanıyor.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır, oniki yılı doldurduktan sonra iki dönem daha tanınmalı.

BAŞKAN — Sayın Genel Sekreterimiz de diyor ki, «Ben niye şu kadar sene sonrası için bunu hazırlayayım?»

Sizin dediğinizin adaletli tabii, ben de onu söylüyorum.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, müsaade ederseniz, 25 inci maddenin son fıkrasını okumak istiyorum :

«Bağlı buldukları, kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı veya toptan ödeme olarak işten ayrılan işçilerle işkolunu değiştiren işçilerin sendika üyeliği ile varsa sendika, sendika şubesi veya konfederasyon organlarındaki üyelikleri ve görevleri de sona erer.»

Binaenaleyh* bu, şimdi söylediğim gibi yürüyecekse, o zaman bu maddenin üçüncü fıkrası kaldırılır, ikinci fıkrası kalır. Buna göre 25 inci maddenin son fıkrasını da çıkartırız. Onbeş sene sonra uygulaması yapılabilecek bir hususu şimdiden çıkarmayalım; onbeş seneye kadar bu kimbilir kaç kere değişir ve tatbik edilemeyecek bir hüküm olur.

Bunu arz etmek istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, Komisyonca daha önce hazırlanıp arz edilen metnin, geçici 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası aslında ihtiyaca yetecek hükümleri ihtiva ediyor. Şöyle diyor :

«Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışında zorunlu organlarına seçilmiş olanlar statülerine bakılmaksızın 9 uncu maddenin beşinci fıkrası hükmüne göre dört olağan genel kurul dönemini doldurmuş olsalar dahi iki dönem daha seçilebilirler.»

Burada, ister dört olağan genel kurul dönemini doldursun, ister doldurmasınlar, bundan sonra emekli olanların seçilme hakları yoktur. Bu hakkı tanıyacaksak, dolduranlara da doldurmayanlara da eşit süre ile iki dönemlik - altı sene - bir hak daha vereceğiz. En adil formül de zannediyorum budur. Böylece maddenin üçüncü fıkrasının da kalkması lazım; çünkü, artık gereği yoktur.

BAŞKAN — Geçici 4 üncü maddenin ikinci fıkrası, sizin dediğiniz gibi, oniki yılı doldursa da, doldurmasa da iki dönem daha seçilme hakkı veriyor. Yoksa, buradan, dört olağan genel kurul dönemini doldurmayanlar için «evvela oniki seneyi doldursun, ondan sonra iki dönem daha seçilsin» manası çıkmıyor.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim, çıkmıyor ve daha adil bir hüküm. Bundan sonra seçilme hakkı olmayan herkese eşit süreyle altı senelik bir hak tanıyor.

BAŞKAN — Tasarının geçici 4 üncü maddesini ağır ağır okursak, diyor ki : «Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışında zorunlu organlarına seçilmiş olanlar statülerine bakılmaksızın 9 uncu maddenin beşinci fıkrası hükmüne göre dört olağan genel kurul dönemini doldurmuş olsalar dahi, iki dönem daha seçilebilirler.»

Kim bunlar? Dört olağan genel kurul dönemini daha evvel doldurmuş olanlar da, doldurmamış olanlar da iki dönem daha seçilebilirler. O zaman mesele kalmaz; ama bunda adaletsizlik olmuyor mu? Oluyor. Çünkü, dört olağan genel kurul dönemini doldurmuş olanlar, oniki sene görev yapmıştır ve iki dönem daha seçilebilecektir; birisi iki dönem seçilmiştir, o da iki dönem yapacak. Adaletsizlik oluyor, ama bunun başka da bir hal çaresi yok. Yani daha evvel bir dönem seçilenler de, iki dönem seçilenler de, dört dönem seçilenler de bundan sonra iki dönem daha seçilebileceklerdir.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, burada bir husus daha var; bir dönem seçilene, geçici madde ile iki dönem daha seçilme hakkı veriyoruz.

BAŞKAN — Evet, mademki bunu tasfiye etmek istiyoruz, o halde süresi üçüncü dönemde bitiyor ki onlar da pek azdır. Halbuki üçüncü fıkrayı bırakırsak, bir dönem seçilmiş olanlara üç dönem daha seçilme hakkı vermiş oluyoruz.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu madde emekli olanlarla olmayanları beraber ihtiva ediyor. Burada arz edilecek bir konu var; emekli olmamış, emekli statüsüne girmemiş aktif işçiler, için. O da, bunlar, Kanunun yürürlüğünden önce dört dönemden daha az görev almış iseler, onu sınırlandırmaya matuf.

Burada zannediyorum fıkrayı ikiye ayıracağız; birincisi demin arz ettiğim konu, yani emekli olanlar için, bir.

Bir de, emekli olmayanlar için dört olağan genel kurul dönemini doldurmuş olanlara iki dönem daha hak tanıyacağız. Dört dönemi doldurmamış olanlara, zannediyorum ayrıca bir düzenleme gerek. Çünkü, dört olağan genel kurul dönemini doldurmamış olanların bunu doldurmak için zaten bir dönem daha hakkı vardır.

BAŞKAN — Maddenin ikinci fıkrasında yalnız emekliler değil, hepsi var değil mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Bu kanuna göre, emekli olanlar için sadece iki hak daha vereceğiz. Emekli olmayanlar için de, vaktiyle, faraza bir dönem, başkanlık yapmış olanlar varsa, zaten onun üç dönem daha hakkı vardır.

BAŞKAN — O zaman üçüncü fıkrayı yeniden düzenleyip şöyle yapabiliriz : «Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bağlı buldukları, kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya mahlullük aylığı almakta olanlardan sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarında görevli bulunanlar dört olağan genel kurul dönemini doldurmamış iseler, iki dönem daha seçilme hakkını muhafaza ederler.»

KEMALETTİN ALI KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hangi tarihte, efendim, oniki sene görev yaptıktan sonra mı?

BAŞKAN — Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, oniki seneyi bitirmeden değil; bir dönem de, iki dönem de, üç dönem de bitirmiş olsalar iki dönem daha seçilebileceklerdir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, bendeniz Necdet Paşa ile aynı düşünüyorum. Bu bir prensip meselesidir. Ya 25 inci maddenin son fıkrasındaki «hem emekli, hem sendika üyesi olamaz» hükmünü kaldırıp bunu serbest bırakalım, bir insan emekli olsa da sendika üyesi olabilsin; ya da bu hükmü sendikaların tüzüklerine bırakalım. Sendika üyesi olarak emekliliği devam eder mi, etmez mi buna sendika tüzükleri karar verir.

BAŞKAN — Halen görevde olanlar için, hemen ayrılmasınlar diye buraya özel bir madde getiriliyor. Getirilen bu geçici madde ile iki dönem için böyle bir hak tanınıyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Aslında geçici maddenin prensibi sakat.

BAŞKAN — Maddenin üçüncü fıkrasının sonunda geçen «Geri kalan dönemler için seçilme hakkını muhafaza ederler» kısmının yerine, «doldurmamış iseler, iki dönem daha seçilme hakkını muhafaza ederler» demek lazım.

ORGANİZASYONEL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bir dönem doldurmuşsa gene haksızlık olmaz mı efendim?

BAŞKAN — Olacak tabii, üç dönem görev yapmış oluyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hiç olmazsa üçüncü fıkra daha makul, insana normal hakkını veriyor ve «Sen dört dönemi tamamla ondan sonra çekil» diyoruz. Ama şimdi...

BAŞKAN — Bir dönem seçilenler için doğru, haksızlık oluyor; ama iki veya üç dönem seçilenler için normal.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Öbür tarafta, yani halihazırdaki durumda ise, üç dönem seçilmiş olup da dördüncü döneme seçilmemiş olanlara haksızlık oluyor.

BAŞKAN — Evet, dediğiniz doğru; birisinde üç dönem seçilmiş olanlar için, diğerinde de, bir dönem seçilmiş olanlar için haksızlık oluyor. Halen çalışanlar içinde bir dönem seçilenler mi, yoksa üç dönem seçilenler mi çoğunluktadır?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Üç dönem seçilmiş olanlar çoğunluktadır efendim. Zaten benim bütün tereddütüm de burada, onların görevden ayrılmalarından korkuyorum.

BAŞKAN — O zaman halen çalışanların içinde, bir dönem seçilmiş olanlar az.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Çok az efendim; 32 işkolu var, 32 genel başkanı var; beş kişi kadar çıkar.

BAŞKAN — Fıkra, iki dönem daha seçilme hakkı veriyor değil mi?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tabii, dört dönemi doldursun, yukarıdakiler gibi iki dönem daha, görev yapın.

BAŞKAN — En doğrusu o; ama eğer bir an evvel bu işi temizlemek istiyorsak o zaman, «iki dönem daha seçilebilirler» demek lazım.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, tabii asgarî iki teşriî devreyi kapsayacaktır. Binaenaleyh bir takvim çıkmayacak.

BAŞKAN — Yeni kanun çıkarırlar.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, biz o 25 inci maddenin son fıkrasını çıkartalım. Böylece geçici 4 üncü madde sadece baştan iki fıkraya inhisar eder efendim, o kadar ve bu problemi ortadan kaldırırsınız. Mademki böyle her şey var, biz bunu yaparken, bir

taraftan kanunun prensibini tatbik edelim, bir taraftan da gerçekten tecrübeli kişileri koruyalım. Mesela Türk - İş'in Başkanı ve 18 yıldır sendikacı. «Bir dönem dernekçiliği etkilemiyor, hiç olmazsa iki dönem daha görevde kalsın» dedik.

Bana verilen bilgilere göre bugünkü yönetimde hâkim olanlar -Sayın Şide daha iyi bilirler- daha çok birinci fıkraya giriyor. Yani halen görevde olanların içinde oniki yılını doldurmuş olan yöneticiler çoğunlukta.

Böyle olunca da halihazırda görevde olanların çoğu oniki senesini doldurmuş oluyor. Altı yıl daha görevde kalsın, adam yetiştiresin, diye düşündük. Ama ikinci paragrafta ise, emeklilik meselesini de kanunun prensibine uygun olarak bir tasfiyeye tabi tutalım, hakkı da yenmesin şeklinde düşünmüştük efendim.

Eğer emrederseniz, 25 inci maddenin son fıkrasını çıkartıp oniki sene sonra, onbeş sene sonra uygulanacak bir hususu şimdiden buraya koymayalım, serbest bırakalım; böylece de geçici 4 üncü madde ortadan kalkar.

BAŞKAN — Evet, o zaman 25 inci maddenin son fıkrasını çıkarmak lazım.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım, bir önemli nokta da şurada efendim: Bu tasarı bugün tasvip görür tamamlanır da yarın Resmî Gazetede ilan edilerek kamuya mal edilirse, şimdi durumunu görüştüğümüz kişiler, bu kanunu ilk ele alıp değerlendirmeyi yapacak kişiler olacaktır. Takdir edersiniz, bunun bir psikolojik tarafı vardır.

Sayın Paşamın söylediği husus ise meseleyi kökünden çözecek bir hal çaresidir, doğrusu budur efendim.

BAŞKAN — En iyisi, en iyi hal şekli tabii o.

Eğer sendikalar ve işyerleri de bunu kabul ederlerse mantıkî olarak, «Sendika emeklilerinin yaptığı bir kamu görevi, bir devlet memuriyeti değil, bir şey değil, sendika maaşını kendisi veriyor, ister seçer, ister seçmez. Bir sürü çalışan işçi var, eğer emekli olanları seçmek istemiyorlarsa seçmesinler; kendilerinden seçeceklerse, onları getirip koysunlar, biz niye zorluyoruz, buna ne gerek var» der çıkarız.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım, dün kongrede yapılan konuşmaların büyük çoğunluğu, «Sendikacılık tecrübe işidir, ustalık işidir, bilgi ister, kıdem ister» tarzında idi, tam ona uygun bir sonuç oluyor.

BAŞKAN — O zaman 25 inci maddeyi tekrar müzakere yapmamız lazım.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Böyle olursa hakikaten çok güzel olur, fevkalade olur efendim.

BAŞKAN — Hayır, bir yerden geldi bu teklif de onun için durduk üzerinde.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, tabii sendikalar da bundan rahatsız şimdiki. Sayın Şide'yi, özür dileyerek huzurunuzda tenzih ederim efendim ama, bir gedikli sendikacılık vardır ve başına konmuşlardır. Tabii hepsi Türk - İş gibi değil; ama bir DİSK tecrübesi geçirdik. 25 senelik sendikacılar vardır, hepsi emeklidir efendim. Hepsi emeklidir, 25 senedir sendikacıdır ve DİSK'i bu hale getiren bu sendikacılarıdır, bu liderlerdir; bugün 68 kişi. Buna mani olmak için koyduk biz bu prensibi. Bu prensip çok doğrudur; fedakârlık edilmemesi gereken bir prensiptir.

Bunun için efendim, üç, beş veya on tane sendikacı biraz daha fazla hizmet etsin gibi bir görüşle prensibi feda etmemek gerekir.

Bunu arz ediyorum efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — 25 inci maddenin son fıkrasını kaldıralım o zaman efendim.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır kaldırmayalım.

BAŞKAN — Hayır, kaldıralım demiyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Kaldırmayalım, ama emekliler tasfiye olsun efendim. Müddetini dolduran, oniki yılını dolduran gider, böylece yeni ve aktif bir sendikacılık doğar. Fiili hizmette çalışan işçilerimizin sendikası doğar.

BAŞKAN — Bu suretle, arkadan gelecekler var, onları önden alalım da yavaş yavaş yetişsin bunlar, diye de düşünürler.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, seçimde bu söz konusu değil, seçimde yok böyle bir şey. Seçim olunca, seçimde böyle bir şey yok efendim.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, normal olarak seçim var tabii. Şimdiye kadar seçim vardı ve DİSK' in başındaki sendikacıları da hiçbir güç atamadı.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ama şimdi önledik onları; bir sürü hüküm getirdik seçimler için. Eskiden biliyorsunuz seçimle yapılırdı, şimdi onlar kalktı.

BAŞKAN — Dört dönemi doldurduktan sonra daha iki dönem diye bir ifade vardı; ona göre yazılan fıkra hazır mı?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Hazır, Sayın Cumhurbaşkanım.

Üçüncü fıkra şöyle oluyor efendim : «Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bağlı buldukları, kanunla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olanlardan sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarında görevli bulunanlar dört olağan genel kurul dönemini dolduruncaya kadar ve ayrıca iki genel kurul dönemi daha seçilebilirler.»

Yani bu hükümle, billaistisna bütün yönetimde bulunanlara onsekiz yıl doldurma imkânı sağlanmış oluyor.

BAŞKAN — Seçilirse tabii.

KEMALETTİN ALİ KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — En adili bu.

BAŞKAN — En adili bu.

Ben de Necdet Paşa'ya iştirak ederim; prensip olarak doğrudur, birçok yerlere koyduk biz bunu; bir sirkülasyon olsun, çark dönsün, dedik. Bunları niye almayaalım?.. Esasında doğru.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, o konudaki benim görüşüm şöyle : Mademki dört dönem getirdik sendikacılar için, demek ki her zaman önleri açılmış olacak. Emekliler için ayrı bir hüküm getirmediğimiz.

Hani demin söylediğim gibi, orada size katıldım; 25 inci maddenin son fıkrasını kaldıralım, emekli midir değil midir, diye bir ayırım yapmayaalım. Dört dönemden fazla zaten yapamayacak. Ama emekli ise, çok makbul bir adamsa ve seçiliyorsa da, dört dönem için seçilsin, ne yapalım.

BAŞKAN — Dört dönem seçiliyor zaten.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, yani öyle bir kayıt getirmeyelim maddedeki gibi.

BAŞKAN — Onlara iki dönem daha veriyoruz işte; dört dönem oluyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır efendim, ben onu demiyorum, 25 inci maddenin son fıkrasını tamamen kaldıralım, diyorum.

BAŞKAN — Emeklilik, yaşlılık ve malullük aylığı almayanlar kaç dönem seçilebiliyor?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Dört olağan dönem seçilebiliyorlar Sayın Cumhurbaşkanım; dört olağan genel kurul dönemi süresince seçilebiliyorlar, azami oniki yıl olarak.

BAŞKAN — Emekliler için zaten yok, onlara hiç hak vermiyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, vermiyoruz.

KEMALETTİN ALI KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) Şimdiki emeklilere hak veriyoruz.

BAŞKAN — Hayır, bitinceye kadar hak veriyoruz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Şimdiye kadar olan şartların özelliği efendim.

BAŞKAN — Tamam.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sendika yönetiminde olabilmek için fiilen on yıl çalışmış olma şartı arıyoruz.

BAŞKAN — Eğer emekliler için böyle bir kayıt getirmeyecek olursak, o zaman fiilen çalışanlara dört dönem diyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Onlar da dört dönem, hepsi dört.

BAŞKAN — Hepsi dört dönem olursa olur; geçici maddenin sebebi bu. Fiilen çalışanlara dört dönem, ötekilere ilânhaye; olmaz, o da olmaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Fiilen çalışanlara dört...

BAŞKAN — Onu çıkarırsak?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Herkese dört.

BAŞKAN — Herkese dört olmuyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Emekli de olsa dört dönemden fazla seçilemez.

BAŞKAN — 9 uncu maddede miydi o?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — 9 uncu maddenin beşinci fıkrası Sayın Cumhurbaşkanım.

Fıkra şöyle : «Sendikaların, sendika şubelerinin veya konfederasyonların genel kurul dışındaki organlarının üyeliklerine, aynı kişi üst üste dört olağan genel kurulca seçilebilir. Bu süre sonunda aradan bir olağan genel kurul toplanması için gereken süre geçmedikçe aynı kişiler tekrar organlara üye seçilemezler. Ancak bu görev sürelerinin hesabında sendika

ve sendika şubesi için toplam dört olağan genel kurul, konfederasyondaki süre için ise ayrıca dört olağan genel kurul olarak hesaplanır.»

Bunun anlamı; sendika ve sendika şubelerinde oniki yıl, konfederasyonlarda oniki yıl, toplam yirmi dört yıl hizmet yapabilme imkânını vermektedir.

BAŞKAN — Peki bu fıkra emeklileri de kapsamıyor mu?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Kapsıyor tabii efendim; eğer emekliler kalacaksa, onları da kapsıyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır, hayır; kapsamaz.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Kapsamıyor, zaten kapsamda değil.

BAŞKAN — Kapsamda değil ki.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Onların hakkı düşeceği için kapsamaz efendim.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Hayır efendim; 25 inci maddenin son fıkrası çıkarılırsa kapsar. Ama 25 inci maddenin son fıkrası kaldığı sürece bu geçici hükümlere girer Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — 25 inci maddenin son fıkrasını kaldırırız, o zaman emekliler de dört olağan genel kurul toplantısı için seçilecekler.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — Mademki halen emekli olanlara bir hak tanımak istiyoruz öyleyse gene geçici maddeye ihtiyaç var.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Var efendim.

KEMALETTİN ALI KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — O zaman bir adaletsizlik olacak.

BAŞKAN — Tabii.

KEMALETTİN ALI KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — En iyisi, değerli arkadaşlarımın son metni Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — Evet, en iyisi o.

Şimdi geçici 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasını yeniden okutuyorum :

«Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte bağlı buldukları, kanunla kurulu kurum veya sandıklardan

yaşlılık, emeklilik veya malullük aylığı almakta olanlardan sendika, sendika şubesi veya konfederasyonların genel kurulları dışındaki organlarında görevli bulunanlar dört olağan genel kurul dönemini dolduruncaya kadar ve ayrıca iki olağan genel kurul dönemi daha seçilebilirler.»

BAŞKAN — Evet, tamam.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Açıklık getirmek için izin verir misiniz Sayın Cumhurbaşkanım?

BAŞKAN — Buyurun.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım şunu arz edeyim : Burada dört olağan genel kurul dönemini doldurmamış olma varsayımından hareket ediliyor; doldurmuş olanlar da olur.

BAŞKAN — Doldurmuş olanlar ikinci fıkrada.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Geçti onlar efendim, kabul edildi artık.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Bunun üçüncü fıkraya girmesi lazım o zaman.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hiç fark etmez Sayın Cumhurbaşkanım, tamamdır.

BAŞKAN — Hiç fark etmez, evet.

Bu madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

O halde geçici 4 üncü maddeyi birinci ve ikinci fıkrasını ilk okunduğu şekliyle, üçüncü fıkrasını da son okunan şekliyle oylarınıza sunuyorum efendim: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın Genel Sekreterimizin geçici 1 inci madde üzerinde tekriri müzakere talebi var.

Önergeyi okutuyorum efendim:

Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Sendikalar Kanununun Geçici 1 inci maddesinin tekriri müzakeresi ile aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim. 5 Mayıs 1983

Necdet ÜRUĞ

Orgeneral

Millî Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

BAŞKAN — Efendim, tekriri müzakere talebini oyluyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Değişiklik önergesini okutuyorum :

«Tüzükleri ve Teşekküllerin Bu Kanuna Uydu-
rulması

Geçici Madde 1. — Bu Kanunun yayımı tarihinde faaliyette bulunan teşekküller, İşkolları Tüzüğü'nün yürürlüğe girmesini müteakip 1 Ocak 1984 tarihine kadar;

1. Mevcut tüzüklerine göre olağanüstü genel kurullarını yaparak, tüzüklerini ve teşkilatlanmalarını bu Kanun hükümlerine göre düzenlemek;

2. Yeni teşkilatlarına ve tüzüklerine göre ilk olağan genel kurullarını da yaparak zorunlu organlarını oluşturmak.

Mecburiyetindedirler.

1 Ocak 1984 tarihine kadar bu Kanuna uygun olarak yeni tüzüklerini düzenlememiş ve ilk olağan genel kurullarını yapmamış, zorunlu organlarını oluşturmamış teşekküller kendiliğinden feshedilmiş sayılırlar.»

BAŞKAN — Efendim, bu önerge üzerinde söz almak isteyen var mı?

Sayın Şide, «Süre biraz kısa» diyeceksiniz, değil mi?

Buyurun.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE

— Sayın Cumhurbaşkanım, izin verirseniz kısaca özetleyeyim.

Hazırlanmasında beraberce çıkış yolu aradık ve en uygun olarak bunu bulduk. Gerçekten sıkıyasaçız; 729 birim var yalnız Türk - İş'te, hepsinin kongre yapması lazım. Bir kısmının statüsü değişecek, ismi değişecektir; fakat bazıları katılma, bazıları birleşme kararları alacaklardır ve ikinci genel kurullarda da yeni kanunun emrettiği ölçülerde yöneticilerini seçeceklerdir.

Sayın Cumhurbaşkanım, kısa dönem, yani sekiz aylık dönemde ikiye genel kurul; fakat bir avantajı var; kısa genel kurullar, olağanüstü genel kurullar bir maddelik, olağan genel kurullar beş maddelik gibi; onları merkezde olgunlaştırmak da mümkün. Ancak, yeni kanuna göre bu kadar yoğun genel kurula hâkim yetiştirebilecek mi Sayın Adalet Bakanımız? Sandık kurulları, ilçe kurulları, bunlar kifayetsiz gelecek mi? Bir tek tereddütüm orada, onun dışında daha iyisi olamazdı.

BAŞKAN — Birer hâkim verecek, ki hepsi Ankara'da değil. Bunların hepsi Ankara'da mı olacak?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE

— Değil, genel merkezlerinde, her ile dağılmış.

BAŞKAN — Bunlar bütün Türkiye çapında dağılmış, ayrı ayrı yerlerde, hatta bazı ilçelerde bile var herhalde. Bunları ilçe seçim kurulları yapacak, bi-

risini görevlendirir. Zaten bu görevi il seçim kurullarına verdik, o yapar. Büyük bir mahkeme kuracak değil, oraya nihayet bir hâkim verecek.

Bu önerge üzerinde başka söz almak isteyen var mı?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, bu önergeye bendeniz katılıyorum. Yalnız federasyonlar için yeterli olmadığı kanaatindeyim. Federasyonlar başka bir karakter taşımaktadırlar. Bir işkolu sendikasının tüzüğünün değiştirilmesi ve bu kanuna uymasıyla federasyonun uyması aynı şey değil. Çünkü federasyonun hiçbir işçisi yok, bir tek üyesi yok. Federasyonun sendikaları var, bütün üyeler sendikalarda toplanmıştır. Binaenaleyh, öyle zannediyorum ki, federasyonların kendilerini bu kanuna uydurmaları için özel bir hükme ihtiyaç var.

BAŞKAN — «Bu kanunun yayımı tarihinde faaliyette bulunan teşekküller» deyince hepsi bunun içine dahil. Teşekküller, İşkolları Tüzüğünün yürürlüğe girmesini müteakip şunu şunu yaparlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bir federasyon var efendim federasyon tüzelkişiliğe haiz; fakat bunun hiçbir işçi üyesi mevcut değil, bütün işçiler ayrıca tüzelkişiliğe haiz olan küçük sendikalarda toplanmış. Binaenaleyh, öteki işkolları sendikaları gibi değil. Öteki işkolları sendikaları toplanır, tüzüklerini değiştirirler, falan filan. Halbuki, federasyonlar ayrıca bir toplantı yapacak, tüzüğünü değiştirecektir. Bundan sonra küçük olan kollar kendilerini toplayacaklardır. Onlar da, kurulmuş olan sendikaya iltihak kararı alacaklardır.

BAŞKAN — Federasyonlar kalkıyor ya?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, kalkması için, küçük küçük sendikalardaki üyelerin öteki kurulacak yeni sendikaya girebilmeleri için ayrı bir formaliteye lüzum var.

BAŞKAN — Sayın Şide, nasıl olacak bu?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım, federasyonların - Sayın Çalışma Bakanımızın belirttiikleri gibi - gerçekten bir özellikleri var. Fakat, sendikalar - konfederasyon ilişkisi gibi bir özelliktir sendika - federasyon ilişkisi. Sendikaların da durumu federasyonlardan bir bakıma çok farklı değil; sendikalar merkezde, şubeleri taşrada; federasyonlar merkezde, sendikalar taşrada. Dolayısıyla federasyonun tüzüğünü sendikaya çevirmek, bağlularını sendikadan şubeye çevirmek, sen-

dikanın tüzüğünü yapıp şubelerini ona uydurmak gibi, biraz daha değişik bir çalışmayı gerektirecektir.

Ürüg Paşam ile meseleyi görüştük; Meclisin yeniden çalışmaya başlaması ile artacak yoğun siyasi faaliyetler arasında bu işlerin sıkışmamasında, sakın bir ortam içerisinde bu kongrelerin bitirilmesinde büyük fayda var. Birçok alternatifi denedikten sonra başka bir imkân, daha iyisini bulamadığımız için, bununla iktifa ettik. Federasyonlar - zor olmakla beraber - burada tanınmış sekiz ayda, çabuk hareket etmek, elini çabuk tutmak suretiyle bunlara uyacaklardır.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, orada şüphe yok, onun için herhangi bir şey demiyorum, ben bunu aynen kabul ediyorum. Yalnız federasyonlar için bir eksiklik olduğu kanaatindeyim.

BAŞKAN — Ne diyelim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bakınız Sayın Cumhurbaşkanım, şöyle bir şey diyelim; «Halen federasyon niteliğinde faaliyette bulunan teşekküller tüzüklerini bu kanun hükümlerine uygun hale getirmek için işkolu sendikası haline dönüşme kararı alabilirler.»

BAŞKAN — Almaya mecbur zaten.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Almaz ise infisah eder, onun için.

BAŞKAN — Almaya mecbur, çünkü federasyon diye bir şey yok, tanımadık.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Almaz ise infisah eder.

Bu kararın alınmasını takiben, federasyonun üyesi sendikaların, (ki tüzelkişilikleri var, genel kurullarını toplayarak işkolu sendikasına dönüşme kararını almış olan federasyona katılma kararı almaları gerekir.

BAŞKAN — Federasyona mı?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet.

BAŞKAN — Ortada federasyon yok ki.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İşkolu sendikasına dönüşme kararı almış olan federasyona; yani eski federasyona, ki şimdi işkolu sendikası haline geldi. Ona katılma kararı alacaklar ki üyeler, yeni kurulacak sendikanın üyesi olsunlar. Başka türlü olmuyor, ve katılma kararıyla tüzelkişiliği son bulan sendikanın mal varlığı katıldığı sendikaya intikal eder.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hiç lüzum yok. Bu tamamen Türk - İş'in kendi yapacağı iş. Biz, kim ile kimin nasıl birleşeceğini tayin eder isek, işinin işine karışmış oluruz.

Sayın Cumhurbaşkanım, burada zaten diyoruz ki, halen kurulan teşekküller (konfederasyon, federasyon ve sendikalar, kim olur ise olsun) ne yapacak? Bu kanuna göre kendi bünyesinin tüzüğünü yapacak, kendi bünyesini organize edecek. Bunun dışında, o onunla birleşsin, katılma kararı alsın; bu, Türk - İş'in içindeki, federasyon içindeki ihtilafa hükümeti sokmuş olur.

BAŞKAN — Ötekilerin hepsi tamam da, en son fıkrada «feshedilmiş sayılır» ifadesi bana biraz ağır geldi. O sırada yapamamış, yetiştirememiş olur ise ne olacak? Acaba diyebilir miyiz ki, Bakanlar Kurulu, şu kadar süreyi geçmemek üzere, mesela üç ayı geçmemek üzere ek bir süre tanıyabilir?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hiçbirisi yapmaz. Çünkü, ancak bu sıkıştırarak, Parlamento yeni kurulmuş, o hercümerc içinde hepsi bunu kaybedecek.

BAŞKAN — Ama kendi aleyhlerine, o zaman kanun işleyemez de onun için. Kanunu işletebilmek için bunları bitirmek zorundalar.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ek süre verince sendikacıların çoğu bunu gerçekleştirmez.

BAŞKAN — Umurunda değil...

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Kimisi tüzelkişiliğini kaybediyor; tüzelkişiliği kaybetmek yeni parlamentodan kanun çıkartıncaya kadar..

BAŞKAN — Peki, vazgeçtim, sıkıştırmak için doğru.

Başka söz isteyen var mı?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, mallarını ne yapacağız?

BAŞKAN — Daha evvel izah ettik.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Anladım, bunların devri harca tabi mi, değil mi; yeni kuruluşa geçecek, tapu resim ve harcına tabi mi, değil mi?

BAŞKAN — Onun hakkında bir maddemiz var idi, «Harçtan muaftır» diye söylemiştik.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, 64 üncü mad-

de var. Ancak bu malların devrini öngörmüyor. no-tere tevcih edilmiş görevler dolayısıyla vergi, resim ve harçtan muaftır bütün işlemler.

BAŞKAN — Federasyonların nesi var ki devredilecek?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Binaları var, otomobilleri var; yazı, teksir ve fotokopi makineleri var.

BAŞKAN — Bu malların sendikalara devri esnasında bir harç mı ödemesi lazım.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Kongre kararının geçerli olabilmesini sağlayacak efendim; bir genelge olabilir bu.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır, genel hükümlere tabidir, buraya bir hüküm koymazsak.

BAŞKAN — Geçici mahiyete bir fıkra ilave ederiz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, deriz ki, «1 inci maddedeki süre içerisinde bu kanun gereğince birleşecek, fesih veya iltihak edecek veya tüzük ve isim değiştirerek yeni yasa hükümlerine uygun hale getirilecek teşekküllere intikal ve mal edilecek taşınır veya taşınmaz malların devri, tapu ve sair harçlarla her türlü resim ve vergiden muaftır.»

BAŞKAN — Bu önergeyi Komisyona veriniz, incelesinler efendim.

KEMALETTİN ALI KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, fesih, iltihak, katılma derken benim aklıma şu geldi: Birleşme kararı vermedi, fesih kararı da vermedi, iltihak kararı da vermedi; «Hazineye devrettim» dedi...

BAŞKAN — Yapamaz.

KEMALETTİN ALI KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — «...veya malların Hazineye verilmesi halinde vergiden muaftır.» deriz.

BAŞKAN — Hazineye verir mi, başka sendika ile birleşecek?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu önergenin, geçici 1 inci maddeye son bir fıkra olarak eklenmesi Komisyonumuzca uygun görülmüştür.

BAŞKAN — Çalışma Bakanımız tarafından teklif edilen bu önergeyi geçici 1 inci maddeye son fıkra olarak eklenmek üzere okutuyorum:

«Yukarıda belirtilen süre içerisinde bu Kanun gereğince birleşecek, katılacak, fesih ve infisah edecek veya tüzük ve isim değiştirerek yeni yasa hükümleri-

ne uygun hale getirilecek teşekküllere intikal ve mal-edilecek taşınır ve taşınmaz malların devri, tapu ve sair harçlarla her türlü resim ve vergiden muaftır.»

BAŞKAN — Geçici 1 inci maddeye, ilave edilen bu fıkra hakkında söz almak isteyen?.. Yok.

Okunan bu önerenin geçici 1 inci maddeye son fıkra olarak eklenmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başka söz almak isteyen veya önerge var mı? Yok.

Yürürlük maddesini okutuyorum :

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 67. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 67 nci madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

68 inci maddeyi okutuyorum:

Yürütme

MADDE 68. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

68 inci madde üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hayırlı uğurlu olsun.

2. — *Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısı ve Sosyal Güvenlik İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (1/236) (S. Sayısı : 574) (1)*

BAŞKAN — Gündemimizin ikinci sırasında yer alan Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısının görüşmelerine geçiyoruz.

Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Sözcüsü ile Sayın Bakanlar yerlerindedirler.

Geçen birleşimde tasarı geçici maddelere kadar görüşülmüş, 10 uncu maddesi yeniden düzenlenmek üzere Komisyona iade edilmişti. Komisyonun yeniden düzenlediği 10 uncu madde daha evvel çoğaltılıp sizlere dağıtılmıştı.

Komisyonun yeniden düzenlediği 10 uncu maddeyi okutuyorum:

«İşverenin toplu iş sözleşmesiyle bağlılığı

MADDE 10. — Toplu iş sözleşmesine taraf olan işveren sendikasının toplu görüşmeye çağrı tarihinde üyesi bulunan işverenin o sendika ile ilgisinin daha sonra herhangi bir suretle kesilmesi halinde dahi, söz konusu işveren, o çağrı ile bağlı kalır.

Sözleşmenin imzalanması tarihinde taraf işveren sendikasının üyesi olan işverenin o sendika ile ilgisinin daha sonra herhangi bir surette kesilmesi halinde dahi, söz konusu işveren o sözleşme ile bağlı kalır.»

BAŞKAN — İki fıkra halinde düzenlenmiş. Birisi, çağrı halinde bağlı kalması; ikincisi, sözleşme ile bağlı kalması.

Komisyonun bir izahatı olacak mı?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Daha önce bu konuda maruzatta bulunmuştuk Sayın Cumhurbaşkanım, ancak kısaca arz edeyim.

Çağrı, malumunuz toplu iş sözleşmesinin bitiminden 120 gün öncesinden başlamakta ve bu 120 gün içinde bir işveren sendikasına üye olan işveren herhangi bir nedenle ayrılabilir. Bu nedenlerin içine ölüm ve kendi isteğiyle ayrılma da dahildir. Bu şekilde ayrıldığında bu işveren çağrı ile bağlı kalacaktır. Bir başka deyişle karşısındaki işçi sendikası yeniden yetki işlemlerine başvurmayacaktır. Kendi toplu iş sözleşmesi için işveren doğrudan doğruya işçi teşekkülüyle toplu pazarlığa başlayacaktır.

İkinci fıkra ise, işveren sözleşmenin imzalanmasından sonra ayrıldıysa, artık o sözleşmeyle işverenin bağlı kalmasını hükme bağlamaktadır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Komisyonun yeni hazırladığı bu 10 uncu madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yok.

Komisyonun hazırladığı bu yeni maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel Sekreterimizin 82 nci madde hakkında tekiri müzakere önergesi var, onu okutuyorum:

Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun tasarısının 82 nci maddesi-

(1) 574 S. Sayılı Basmayazı 3.5.1983 tarihli 145 inci Birleşim Tutanağına ektir.

nin tekriri müzakeresi ile aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim. 5 Mayıs 1983

Neodet ÜRUĞ
Orgeneral
Millî Güvenlik Konseyi
Genel Sekreteri

BAŞKAN — Bu tekriri müzakere talebini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Önergeyi okutuyorum:

«Yürürlükten Kaldırılan Kanunlar

MADDE 82. — 15.7.1963 tarih ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavat Kanunu bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 2364 sayılı Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığında yürürlükten kalkar.»

BAŞKAN — Komisyonun bu önerge üzerinde bir diyeceği var mı?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bir maruzatımız yok Sayın Cumhurbaşkanım, önerge açıktır.

BAŞKAN — Bu önerge üzerinde başka söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER —

Efendim bu, bizim kanaatimizce, biraz başka türlü düzenlenmeli; 2364 sayılı Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanunun Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığında yürürlükten kalkması hususunda tamamen hemfikiriz. Fakat aynı şekilde 275 sayılı Kanunun da aynı tarihte yürürlükten kalkmasını öngörüyoruz.

Bunun sebebi şu efendim: Bizim kanaatimizce 2364 sayılı Kanunla ile 275 sayılı Kanun şu anda uygulamada bir bütün teşkil ediyor, bunları birbirinden ayırmak istemem. Bu iki kanun Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasına kadar beraber gitsin. O arada bizim bu kanunun 1 inci, 10 uncu ve 67 nci maddesini de, Resmî Gazetede neşredildiği tarihte, yani yayımından sonra derhal yürürlüğe koymak lazım. Buna karşılık diğer maddelerini ise Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasından sonra yürürlüğe koymayı teklif ediyorum.

Bunun da sebebi şudur: Bu yeni hazırladığımız kanunu şu anda yayınıyoruz. Bunun sebebi, Sendi-

kalar Kanunu ile beraber çıksın, diye. Ama ona muhtemelen diğer maddelerini hiçbir şekilde uygulamamıza imkân yok; ne hazırladığımız var, ne sendikalar kendilerini hazırlamış, ne biz işkolundaki sayıyı göstermişiz, hiçbir şey yok.

BAŞKAN — Zaten bir de sıkıyönetim bildirisi var, bu bildiriyle grev ve lokavtlar yasak edilmiştir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Onun için, şimdiye kadar gayet iyi bir şekilde yerleşmiş bulunan 2364 ve 275 sayılı Kanunlar arasındaki düzeni bozmak istemiyorum; çünkü hiç ummadığımız bir açıklıkla karşılaşabiliriz.

2364 sayılı Kanunda öngörülmemen ve ona ters düşmeyen hükümler hakkında 275 sayılı Kanun uygulanır, çünkü eskisi gibi devam ediyor.

Onun için ben deniz Anayasaya baktım, Anayasaya da bir aykırılık görmüyorum ve Anayasadaki İş hukukuna ait hükümlerin yürürlüğe girmesiyle ilgili bir aykırılık da yok.

Binaenaleyh, eğer uygun görülürse bendenizin ricası şu: 1 inci maddeyle 10 uncu madde arasındaki yeni hükümleri yürürlüğe koyalım. Bunların yürürlüğe konması 2364 sayılı Kanuna ters düşüyorsa, eğer 275 sayılı Kanun hükümleri zaman itibarıyla yeni kanun geldiği için zımnen ilga edilmiş oluyorsa öteki hükümler Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasına kadar devam eder. Bu çıkarttığımız yeni kanunun hükümleri ise, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasından sonra yürürlüğe girer. Kanunları şimdi çıkarırım; fakat yürürlük tarihi Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılması tarihidir. Hemen arkasından bir geçici madde daha getiriyorum...

BAŞKAN — O zaman bu 82 nci maddeye gerek yok. Yürürlük maddesinde Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılış tarihi hangi tarih olacaksa, mesela 1 Aralık; «Bu kanun 1 Aralıkta yürürlüğe girer ve şu şu maddeleri, ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer» deriz.

O zaman 82 nci maddeye gerek kalmaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Biz hiçbir şey yazmazsak doğru. Ama 274 ve 275 sayılı Kanunların, bu kanuna muhalif olan hükümleri Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı tarihte kendiliğinden ortadan kalkar. Ama sarahat getirmek istersek, o zaman bu kanunda, o kanunların hangi tarihte yürürlükten kalkacağını göstermemiz lazım.

ORGANAL NEODET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, bu gerçekten hukukî bir problem oldu. Biz bunu aramızda

konuştuk. Eğer 275 sayılı Kanun yürürlükte kalacaksa bu Kanunu neşretmenin hiçbir anlamı yok. Bir iki maddesi işlerlik kazanacaktır; diyelim ki sekiz veya 10 madde ve onlar da bir şey ifade etmeyen maddeler. Bakıyoruz, 1 inci maddesi amaç, 2 nci maddesi tarifler, 3 üncü maddesi kuruluş.

Anayasa, kanun çıktığı tarihte yürürlüğe girer diyor. Eski kanun yürürlükte kalıyor; fakat buna mukabil onun yerine çıkardığımız kanun da yürürlüğe giriyor. Böyle garip bir durum var, acaba bu ne derece mümkündür.

İkincisi, 2364 sayılı Kanun 275 sayılı Kanunun sadece 7 nci maddesinin üçüncü bendine atıf yapmıştır; bunun dışında 275 sayılı Kanunla hiçbir ilgisi yoktur. Tabii bu ne derece kaynaşır, onu bilemiyorum efendim.

Üçüncü mesele efendim, eğer bu kanunu yürürlüğe koymayacaksa 275 sayılı Kanun yürürlükte kalsın ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasına yakın bir zamanda bu kanunu çıkartalım. Yani, bunu çıkartmak zorunda değiliz, Sayın Esener'in söylediğine göre. Mademki 275 sayılı Kanun yürürlükte kalmaya devam edecek, bu kalır.

BAŞKAN — Zaten yürürlüğe koymayacağız.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu bizim kendi aramızda yaptığımız şey. Tabii tamamiyle büyük bir problem efendim. Benim kompetansımın (Competence)) dışında. Ben bunu arz ediyorum problem olarak efendim.

KEMALETTİN ALI KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sendikalar Kanunu yürürlüğe girecek.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tabii efendim, bunu koymamız lazım. Çünkü Sendikalar Kanununa birçok atıflar yaptık.

BAŞKAN — Tabii, atıf yaptık ve ona göre de bazı hazırlıklar yapılacak.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Binaenaleyh, bu ister istemez yürürlüğe girecek. Ancak biz başka bir formül düşündük. Şimdi arkadaşlar arz edecekler efendim. Eğer 2364 sayılı Kanunun tatbikatiyle ilgili olarak 275 sayılı Kanunda maddeler varsa, onun hakkında karşılığı olan maddelere, 274'de atıf yaparsınız efendim. Burada, «2364 sayılı Kanunun tatbikatiyle ilgili olarak şu, şu, şu maddeler yürürlük-

tedir» deriz, yahut 2364 sayılı Kanundaki o maddeleri kaldırırız, onun için de oraya geçici bir madde koyarız.

BAŞKAN — Evet, buyurun

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, geçici maddelerde Yüksek Hâkem Kurulu şöyle düzenleniyor: «Bu Kanunla Yüksek Hâkem Kuruluna verilmiş olan görevler Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayıncaya kadar 2364 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Hâkem Kurulunca yerine getirilir. Bu Kanunun yayımı tarihinden sonra 2364 sayılı Kanuna göre Yüksek Hâkem Kurulunca yeniden yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmelerinin yürürlük süresi bir yıldan fazla olamaz. Bu Kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmeleri sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır. Şu kadar ki, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlamasından sonra bu Kanuna göre kurulan Yüksek Hâkem Kurulu 2364 sayılı Kanuna göre kendisinden önce yeniden yürürlüğe konulmuş bulunan toplu iş sözleşmelerine ilişkin hususları da karara bağlar.»

Buradaki amacımız şu Sayın Cumhurbaşkanım; Halen 2364 sayılı Kanuna göre kurulmuş ve bugün görev yapan Yüksek Hâkem Kurulu, Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayıncaya kadar devam edecektir göreve ve dolayısıyla toplu iş sözleşmelerini yine bu kanun yürürlükte olduğu için yenileyecektir ve bu kanun çıktıktan sonra bu yenileme süresi de bir yılla kısıtlanmıştır. Çünkü artık toplu pazarlık düzenine geçilecektir. Bu malumunuz üç yıl olarak kanunda hükme bağlanmıştır. Üç yıl süreyle sözleşmeleri yenilerse bu düzene geçiş üç yıl daha ileri atılacağı için o husus Komisyonca uygun görülmüştür.

Sayın Cumhurbaşkanım son bir hükümle ise, daha önce Yüksek Hâkem Kurulunun yürürlüğe koymuş olduğu toplu iş sözleşmeleri, (bir başka deyimle, halen bu kanun kabul edilip çıkmadan önce, yürürlüğe koymuş olduğu toplu iş sözleşmeleri) sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalacaktır.

Malumları olduğu üzere, bu sözleşmelerde ikinci ve üçüncü yıl zamları vardır. Genelde üçüncü yıl zamları kalmamıştır ama, büyük çoğunluğu ikinci yıl zamlarını ihtiva etmektedir. Ancak bunlar Yüksek Hâkem Kurulunca daha sonra hükme bağlanmak üzere açık bırakılmıştır.

Bu hususlar da açıkta kalmasın diye oraya son bir cümle ilave edilerek, Meclis açıldıktan sonra yeni kurulan Yüksek Hakem Kurulu bu sözleşmeleri, yani bu kanunun çıkmasından önce kabul edilmiş sözleşmeleri, ikinci yıl zamlarını, eğer varsa, ki çok nadir olacaktır üçüncü yıl zamlarını karara bağlayacaktır. Bütün bu düzenleme bunu amirdir.

BAŞKAN — Bu geçici maddedir. 82 nci madde üzerinde bir sözünüz var mı? 82 nci madde böyle kalacak mı?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — 82 nci madde, (bu geçici madde paralelinde) 2364 sayılı Kanunun, ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayınca kadar kalmasını amirdir.

BAŞKAN — Şimdi Genel Sekreterimizin verdiği önerge istikametinde o kalacak, yani bunda bir değişiklik yapmaya gerek yok, değil mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bizce değişiklik yok efendim.

BAŞKAN — Yani 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu bu tarihte yürürlükten kalkacak.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet, Sayın Cumhurbaşkanım. Çünkü, 82 nci madde ile geçici 1 inci madde bir bütünlük içerisinde düzenlenmiştir. Eğer 2364 sayılı Kanun yürürlükte olmazsa, halen yürürlükte olan ve görev yapan Yüksek Hakem Kurulu kanunî dayanağını yitirir. Bu nedenle, o tarihe kadar ona yasal dayanak sağlamış oluyoruz.

BAŞKAN — Zaten, bu Kanunun bütün maddeleri yürürlüğe girmiş olsa dahi, Millî Güvenlik Konseyinin 3 numaralı kararı vardır, onu yürürlükten kaldırmıyor. Onu yürürlükten kaldırmadığımızı göre, zaten grev, lokavt, yetki istemi vesaire işlemez. İşleme-yeceğine göre, bu görevi kim yapıyor? Yüksek Hakem Kurulu yapıyor. Onu kuran kanun ne? 2364 sayılı Kanun. Bu durumda o görevine devam edecek demektir. Yani bunda bir sakatlık yok. Çünkü Millî Güvenlik Konseyinin 3 numaralı kararını yürürlükten kaldırmıyoruz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Çalışma Bakanımızın söylemek istediği nokta şudur : 2364 sayılı Kanunda 275 sayılı Kanuna atıf yapan bir iki madde var. Bi-

naenaleyh, bu 2364 sayılı Kanun devam ettiğini göre, (ki bunu da yürürlükten kaldıracamız) 275 sayılı Kanuna atıf yapan maddeler ne olacak?

Ben de şöyle arz ediyorum : Orada 275 sayılı Kanuna atıf yapılan 7 nci maddenin üçüncü fıkrasının karşısı yeni kanunda ne ise, buraya bir madde koymak suretiyle «Yüksek Hakem Kurulu bu Kanunun şu hükmüne bakar» diye bir ilavede bulunmak mümkün.

BAŞKAN — Buyurun Kâşifoğlu.

KEMALETİN ALİ KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, hemen peşinen arz edeyim ki bütün bu tasarıların hazırlanmasındaki şeref değerli arkadaşlarım; Cumartesi, Pazarlarını, hatta tatillerini verdiler ve mükemmel bir metin ortaya çıkardılar.

Benim arzım şu olacak : Sayın Orgeneralimin işaret ettiği nokta 275 sayılı Kanunun 7 nci maddesi. Bu bakımdan şöyle bir düzenleme sanırım ki meseleyi çözümlenecektir : 15.7.1963 tarih ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, 2364 sayılı Kanunun kendisine atıf yaptığı maddeler hariç, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 2364 sayılı Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkındaki Kanun ise Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığında yürürlükten kalkar.

O halde, 275 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile 2364 sayılı Kanunu Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığı tarihte yürürlükten kaldırıyoruz, zaten 275 sayılı Kanunun diğer hükümlerine hiç ihtiyacımız yok, onu bu Kanunun yayımı tarihinde yürürlükten kaldırıyoruz.

BAŞKAN — Bir 7 nci madde midir o?

KEMALETİN ALİ KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Bir tek 7 nci madde.

BAŞKAN — O zaman şöyle diyelim : «15.7.1963 tarih ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanununun 7 nci maddesi hariç, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte...»

KEMALETİN ALİ KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — «275 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile 2364 sayılı Kanun Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığı tarihte yürürlükten kalkar.»

Ama ben herhangi bir şekilde -özür dilerim hızlıca geçtim- onu önlemek için 2364 sayılı Kanunun atıf yaptığı maddeler...

BAŞKAN — Başka atıf yapılan maddeler var mı? 2364 sayılı Kanunun başka atıf yapan maddeleri var mı?

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Çok var.

BAŞKAN — Sayın Kâşifoğlu, lütfen dediklerinizi yazıverin de, okutayım.

82 nci maddenin yeni aldığı şekli okutuyorum :
Yürürlükten kaldırılan kanunlar

MADDE 82. — 15.7.1963 tarih ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, 2364 sayılı Kanunun atf yaptığı maddeleri hariç, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte;

2364 sayılı Kanunun atf yaptığı 275 sayılı Kanunun maddeleri ile 2364 sayılı Süresi Sone Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun ise Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığında yürürlükten kalkar.

BAŞKAN — Bu tarz düzenleme zannediyorum ihtiyacı karşıladı.

Bu son okunan şekil üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, benim korkum içtihatlardan geliyor. Eski kanuna göre yerleşmiş içtihatlar var. Şimdi, hepsi birden kaldırılınca korkuyorum, ne çıkacağı belli değil.

BAŞKAN — Kanunun diğer maddeleri işlemiyor ki.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İchtihatlar işliyor efendim.

BAŞKAN — 275 sayılı Kanun işlemezse, onun içtihadı işler mi? Şimdi grev ve lokavt var mı?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — 275 sayılı Kanunu grev ve lokavt bakımından düşünmeyin. Bunun bir sürü maddeleri var ve işliyor, içtihatlar da işliyor.

BAŞKAN — Şimdi, buna göre işleyecek artık. Bunu yürürlüğe koyuyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Peki, buna göre işlesin.

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı? Buyurun.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bizim endişemiz de şu: Atif suretiyle muaf tutulan maddeler, yani 275 sayılı Kanunun bu maddeleri kabul edilecek olan bu kanunda da mündemiç.

Sayın hocamın endişesine ben de katılıyorum. Yargı, karar verirken tereddütler geçirebilir. Dayanışma aidatı örneğin burada da aynı miktarda tutulmuştur ama...

BAŞKAN — Onlara, yürürlük maddesini görürken «hariç» deriz. Çünkü hem 275 sayılı Kanunun o maddeleri, hem bu kanunun o maddeleri yürürlükte kalırsa olmaz. Ya o, ya bu.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bizim önerdiğimiz madde (öyle zannediyorum ki sayın hocam da bana katılacaklar) yeterlidir. Çünkü, 2364 sayılı Kanun zaten yürürlükte olduğu sürece, onun atıfta bulunduğu o hükümler de uygulanır anlamındadır. Biz öyle yorumluyoruz.

BAŞKAN — «Atf yaptığı maddeler hariç» demeye gerek yok diyorsunuz.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bizce gerek yok Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — Yürürlükten kalkan bir kanunun maddelerine nasıl atf yapılır? 2364 sayılı Kanun yürürlükte ama, o yürürlükte olan Kanunun atf yaptığı maddeler var, onlar yürürlükten kalkarsa olmaz ki.

Bunun ne zararı var?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın hocam herhalde açıklayacaklardır. Onun yerine gelmiş olan müesseseler aynen geçer efendim.

BAŞKAN — 2364 sayılı Kanunun atf yaptığı maddeleri okuyalım, kendimizi niye yoruyoruz?

2364 sayılı Kanunu okutuyorum:

Süresi Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun

(27 Aralık 1980 tarih ve 17203 sayılı Resmî Gazete de neşredilmiştir)

Kanun No: 2364

Kabul Tarihi : 24.12.1980

MADDE 1. — İşçi ve işveren meslekî teşekküllerinin faaliyetlerinin durdurulduğu veya grev ve lokavt yetkilerinin ertelendiği veya askıya alındığı hal ve yerlerde; yürürlük süresi sona ermiş bulunan işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmelerini, Yüksek Hakem Kurulu gerekli gördüğü değişiklikleri yapmak suretiyle yeniden yürürlüğe koyar.»

TALÂT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, malumları olduğu üzere bu yeni Kanunda işkolu sözleşmesi yoktur,

BAŞKAN — Tamam.

Devam edin.

Bu Kanunun uygulanmasında bir toplu iş sözleşmesinin sona ermiş sayılması için sürenin dolması yeterli olup, ayrıca fasih bildirim aranmaz.

a) Toplu iş sözleşmelerinin; Devletin ülke ve milleti ile bütünlüğü, millî güvenlik, kamu düzeni ve genel asayişe aykırı hükümleri ile kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik ve himaye eden hükümleri, yeniden yürürlüğe konulamaz, teşmil edilemez. Yürürlük süresi dolmamış toplu iş sözleşmelerinin bu gibi hükümleri de işçi, işveren ve bunların meslekî teşekkülleri ile bölge çalışma müdürlüğü veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulunca iptal edilir.

b) Toplu iş sözleşmelerinin ücret ve ücret ekleri ile sosyal yardımlara ilişkin hükümlerinde yapılacak değişikliklerde; ülkenin ve işletmenin içinde bulunduğu ekonomik durum, sosyal durum, geçinme endeksleri, fiilen ödenmekte olan ücretler ve diğer gelir unsurlarının genel seyri göz önünde tutulur.

c) Yüksek Hakem Kurulu, yeniden yürürlüğe koyduğu toplu iş sözleşmelerinde de, sözleşme süresi içinde gerekli gördüğü hallerde değişiklikler yapılabilir.

d) Yüksek Hakem Kurulu; kararlarında, toplu iş sözleşmesinin yürürlüğe girme tarihini, yürürlük süresini ve yapılan değişiklikleri belirtir.

MADDE 2. — Toplu iş sözleşmesini yeniden yürürlüğe koyma işlemi, için; işçi veya işveren yahut bunların meslekî teşekküllerinden biri veya 2316 sayılı Kanun gereğince tayin edilen kayyım tarafından; işyeri toplu iş sözleşmeleri için bölge çalışma müdürlüğüne, işkolu toplu iş sözleşmeleri veya bir bölge çalışma müdürlüğünün yetki alanını aşan işyeri toplu iş sözleşmeleri için Çalışma Bakanlığına başvurulur. Başvurular Yüksek Hakem Kuruluna intikal ettirilir.

Çalışma Bakanlığı veya bölge çalışma müdürlükleri de Yüksek Hakem Kuruluna kendiliğinden başvurabilir.

Bir işyerinde varsa işyeri ve işkolu toplu iş sözleşmelerinin ikisinin de yürürlük süresi sona ermedikçe, bunlardan birinin yeniden yürürlüğe konulması için Yüksek Hakem Kuruluna başvurulamaz.

Bu Kanunun yürürlüğü süresince; toplu görüşme çağırısı yapılamaz ve yetki isteminde bulunulamaz.

MADDE 3. — Bu Kanun uyarınca yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmelerinden taraf işçi

teşekkülünün üyesi olmayan işçilerin yararlanması, 275 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 3 numaralı bendi hükmüne tabidir. Bu hükmün uygulanmasında yetkisi kesinleşmiş yeni bir sendika yok ise, yürürlüğe konulmaya esas alınan sözleşmenin tarafı olan sendika, yetkisi kesinleşmiş, yeni bir sendika varsa, bu sendika yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmesinin tarafı sayılır.

MADDE 4. — Yürürlükte bulunan veya yeniden yürürlüğe konulan bir işkolu veya işyeri toplu iş sözleşmesi, Yüksek Hakem Kurulunun görüşü alınarak, Bakanlar Kurulu Kararıyla tamamen veya kısmen yahut gerekli değişiklikler yapılarak o işkolunun tamamına veya bir kısmına yahut belirli işletme veya işyerlerine teşmil edilebilir. Bu takdirde 275 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin 3 üncü bendi hükmü uygulanmaz.

Teşmil kararı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girer. Teşmil kararının yürürlüğe girme tarihi, yürürlük süresi ve yapılan değişiklikler Bakanlar Kurulu Kararında belirtilir.

MADDE 5. — Toplu İş Sözleşmesi hükümlerinin yorumlanmasından doğan toplu hak uyuşmazlıkları, taraf işçi veya işveren teşekkülünün veya işverenin yahut bölge çalışma müdürlüğünün veya Çalışma Bakanlığının başvurusu üzerine Yüksek Hakem Kurulu tarafından çözümlenir.

MADDE 6. — Kanunlarda grev ve lokavt yasağı bulunan hal ve yerlerde de bu Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 7. — Bu Kanunun uygulanmasında Yüksek Hakem Kurulu; Yargıtayın iş davalarına bakan dairesi başkanının başkanlığında Bakanlar Kurulunca ekonomi, işletme veya sosyal politika ve iş hukuku konularında bilgi ve tecrübe sahibi olanlar arasından seçilecek iki üye, Çalışma Bakanlığı Çalışma Genel Müdürü, Devlet Planlama Teşkilatı Sosyal Planlama Dairesi Başkanı, kendisine mensup işçi sayısı en çok olan işçi konfederasyonu tarafından seçilen iki üye, işverenler adına seçilecek iki üye, (bunlardan biri, en çok işveren mensubu olan işveren konfederasyonunca diğeri de kamu işverenlerini temsilen Bakanlar Kurulunca seçilir) olmak üzere dokuz üyeden teşekkül eder.

Yüksek Hakem Kurulu konuyu belgeler üzerinde inceler, gerekli gördüğü kişileri dinleyebilir. Yüksek Hakem Kurulu kararları kesindir.»

Kanunun bundan sonraki kısmı da Yüksek Hakem Kurulunun yazışma ve uzmanlık görevlerini anlatıyor.

BAŞKAN — Burada atıf yaptığı husus, 7 nci maddenin şu üçüncü fıkrasıdır : «Bu madde gereğince yapılan bir toplu iş sözleşmesinde taraf işçi teşekkülünün mensubu olmayıp, o toplu iş sözleşmesinin uygulandığı işyerlerinde çalışan işçilerin, bu toplu iş sözleşmesinden faydalanabilmeleri, taraf işçi teşekkülüne, o işçi teşekkülünce tespit edilecek bir dayanışma aidatının her ay ödemelerine bağlıdır.

Bu dayanışma aidatının nasıl ödeneceği, taraf işçi teşekkülünce tespit olunur.

Bu aidat aynı işyerinde çalışan ve toplu iş sözleşmesinde taraf işçi teşekkülüne mensup aynı kategori ve vasıftaki işçilerin ödedikleri sendika üyelik aidatının üçte ikisini aşamaz.

Dayanışma aidatı ile ilgili olarak, mevzuat ve toplu iş sözleşmesinde sendika üyelik aidatı hakkında konulmuş olan hükümler uygulanır.»

Bu hükümler zaten bizim çıkarmış olduğumuz kanunda var, mühim bir şey değil; yani 275 sayılı Kanunu toptan yürürlükten kaldırmış olsak dahi, bunun karşılığı bu Kanunun 9 uncu maddesinde vardır.

Yine maddedeki, «... kategori ve vasıftaki işçilerin ödedikleri sendika üyelik aidatının üçte ikisini geçmez» kısmı da aynı. Başka da bir şey yoktur. O halde, «atıf yaptığı maddeler hariç» demeye gerek yok.

Buyurun Sayın Sargın.

TALAT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Bu 275 sayılı Kanundan, 2364 sayılı Kanunun güç aldığı konu, işyeri ve işkolu toplu iş sözleşmeleridir. Mesela, 2364 sayılı Kanun genelde işkolunu yeniler. 275 sayılı Kanun yürürlükten kalkınca, işkolu toplu sözleşmeleri de mevcut olamaz ve o zaman da ortada, yenilenmenin güç alacağı mehzaz kalmaz.

Bu konuda büyük bir endişe içinde olmakla beraber, biraz evvel getirilen geçici birinci maddede; «2364 sayılı Kanunun yenilediği sözleşmeleri bir yıl için tekrar yürütebileceği, müteakiben bunların zam farklarını verebileceği» hükmü getirildiği için bu endişe bende zail oldu.

Teşekkür ederim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, belki ben fazla hassas davranıyorum ama tatbikatta ne gibi şeylerin önümüze çıkacağını bilemediğimiz için, büyük bir sıkıntı ile karşılaşmamak için tekrar söz alıyorum.

Bakınız efendim, şu anda size bir misal vereceğim ve bu misal belki benim haklı olduğumu gösterebilecektir.

Efendim, bizim getirdiğimiz kanunda federasyonlar yok. Binaenaleyh bizim getirdiğimiz kanun şu hükmü ihtiva eder :

«Madde 8. — Toplu iş sözleşmesine taraf olan sendikanın feshi veya infisahı yahut faaliyetten men edilmiş olması veyahut yetkiyi kaybetmiş olması veya toplu iş sözleşmesinin uygulandığı işyerlerinde işverenin değişmesi toplu iş sözleşmesini sona erdirmez.»

Demek ki bizim getirdiğimiz sistemde sendika kendisini feshederse -ki bunların da hepsi feshedilecektir. toplu iş sözleşmeleri devam edecektir.

275 sayılı Kanunun getirdiği sisteme geliyorum. Bu Kanun aynı hükmü federasyon için öngörüyor. «Federasyon da infisah ederse, taraf olsa da, olmasa da toplu iş sözleşmesi devam eder.»

O zaman ben arkadaşlarımdan soruyorum, federasyon infisah ederse bugünkü sisteme göre toplu iş sözleşmesi ne olacak? Yeni getirilen sistemde federasyon için, «Toplu iş sözleşmesi ortadan kalkmaz» diye yeni bir hüküm yok, bu bir.

Peki, bundan böyle Eylül ayına kadar veya Büyük Millet Meclisinin açılmasına kadar toplu iş sözleşmeleri sona eren federasyonların toplu iş sözleşmeleri ne olacak? Bu husus da karmakarışık.

BAŞKAN — O olmadığına göre Yargıtay muhakkak buna da, «o da infisah etmez, toplu sözleşme devam eder» diyecektir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Kanun demedikçe, diyemez efendim.

BAŞKAN — Kanunda olmayanlara Yargıtay içtihatla karar verebiliyor. Geçen toplantılarımızdan birinde, Yargıtayın içtihatlarını kanuna koymak suretiyle hallettik. Şimdiye kadar da Yargıtay karar vermiş, içtihatlarla halletmiş; değil mi Sayın Kaşifoğlu?

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Evet efendim.

BAŞKAN — Hangi kanundaydı o? Geçenlerde bir kanun kabul etmiştik de o kanunun içerisinde böyle Yargıtayın içtihatları da vardı, hatta Yargıtay Başkanı da burada toplantımızda vardı. O zaman biz bunları kanunlaştırmıştık.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Yargıtay Teşkilat Kanunuydu efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, burada benim endişem o değil, endişem...

BAŞKAN — O zaman «atıf yaptığı maddeler» diyelim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Burada atıf yapmıyor efendim. Bakınız yeni kanunda sadece sendika ortadan kalkarsa, (tabii federasyon olmadığı için yalnız sendika için yurgulamış) «toplusözleşme devam eder. Devam eden toplusözleşmeyi de Yüksek Hakem Kurulu yeniden yürürlüğe koyar veya o toplusözleşme devam eder» denmiş.

Böyle bir hüküm olmadığı takdirde toplusözleşme yok demektir. Yani bu hükmü kanun koymazsa toplusözleşme de yapılamaz. Mesela, bir kira mukavelesinin taraflarından bir tanesi gittiği zaman, mukavele ortadan kalkar.

Şimdi bunu bize kotaran kanundur. Fakat 275 sayılı Kanunda federasyon da zikrediliyor ve diyor ki; «İster federasyon, ister sendika infisah etsin, toplusözleşmesi devam eder.»

Halbuki, biz o kanunu kaldırdığımız zaman o madde de kendiliğinden kalkar.

BAŞKAN — Ama 2364 sayılı Kanun halen yürürlükte.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — 2364 sayılı Kanunda böyle bir hüküm yok. 2364 sayılı Kanunun sonunda diyor ki; «Bu Kanuna muhalif olmayan hükümleri 275 sayılı Kanunda yürürlükte.»

BAŞKAN — Hayır, 2364 sayılı Kanunu okurken «federasyonlar» kelimesi de geçti.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır efendim, 275 sayılı Kanunun 8 inci maddesi diyor ki; «275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu diğer kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri bu kanunun yürürlük süresince uygulanmaz.» «Muhalif olan hükümleri...» Diğerleri uygulanır. Binaenaleyh bu hüküm muhalif olmadığı için uygulanır.

Binaenaleyh federasyon ortadan kalksa da, toplusözleşme yine vardır, ortadan kalkmamıştır. Şimdi ise 275 sayılı Kanunun bu maddesini kaldırdığımız zaman, federasyon infisah ettiğinde toplusözleşme de kalkar.

BAŞKAN — Talat Bey, 2364 sayılı Kanunda «federasyon» lafı geçmiyor mu?

TALAT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Taraf olarak geçiyor efendim.

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım gayemiz nedir? Gayemiz geçici 1 inci maddeyi işler hale getirmektir. Geçici 1 inci madde Sayın Komisyon Başkanı değerli arkadaşımın da ifade ettiği gibi, Yüksek

Hakem Kurulunun görevinin devamına ilişkindir. Yüksek Hakem Kurulu bu hakkını nereden alıyor? 2364 sayılı Kanundan alıyor.

O bakımdan biz diyoruz ki; «Ek geçici birinci madde gereğince Yüksek Hakem Kurulunun görevine devam edebilmesi için 2364 sayılı Kanun şu tarihe kadar yürürlükte. Aksi takdirde, burada Yüksek Hakem Kurulu da yeniden oluşmuş olur» vesaire vesaire. Hayır bunu istemiyoruz biz. Kurulmuş bir Yüksek Hakem Kurulu var; şekli değişik, oluşması değişik. Yüksek Hakem Kurulu devam etsin. Yüksek Hakem Kurulu gücünü 2364 sayılı Kanundan alıyor; ama okuduk ve gördük ki, 2364 sayılı Kanun 275 sayılı Kanuna da atıf yapıyor.

Sayın Cumhurbaşkanım, çok abestir benim konuşmam, şimdi bir kanuna atıf yapıyoruz, içi boş. Çünkü o kanunun içeriğini oluşturan 275 sayılı Kanun, 275 sayılı Kanun yürürlükten kalkarsa artık 2364 sayılı Kanunun 275 sayılı Kanuna atıf yaptığı madde yürürlükte kalır mı?

Biz bunu önlemek için, yani Yüksek Hakem Kurulunun daha bir müddet çalışmasını ve 2364 sayılı Kanunu ayakta tutabilmek için 275 sayılı Kanunu olduğu gibi muhafaza ediyoruz. Hem kendi hükümleri içerisinde, hem de atıf yaptığı kanun hükümleri içerisinde muhafaza ediyoruz.

Arz ederim.

BAŞKAN — O en son yaptığınız şey bunu karşılıyor, en son okunan metin karşılıyor efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Şimdi vaktinizi almayayım ama, bakınız efendim şöyle oluyor; Bugünkü 2364 sayılı Kanunun öngördüğü mevzuata göre, Yüksek Hakem Kurulu mevcut, fakat süresi bitmiş olan toplu iş sözleşmelerini yeniler; tamam. Bu gücü de 2364 sayılı Kanundan alıyor.

Şimdi soruyorum: Bunlar süreleri bitmemiş olan toplu iş sözleşmeleri midir?

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Eğer tarafı olan sendika infisah etmişse toplu iş sözleşmesini yeniden yürürlüğe koyabilir mi?

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır efendim, federasyonların vasıtasıyla olacak.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Koyar, koyar neden koyar? Çünkü toplu iş sözleşmesi yürürlükte. Sendikanın ortadan kalkmış ol-

masıyla, toplu iş sözleşmesi ortadan kalkmaz. Ama bir adım atıyoruz; federasyon kalkmış daha evvel; o zaman bitti. Toplu iş sözleşmesi yok ki neyi yeniden yürürlüğe koyacağız?

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Şimdi Sayın Bakanım, 275 sayılı Kanun yürürlükten kalktı, bu kanun yürürlüğe girdi. O halde artık federasyon vesaire söz konusu değil; yayınlanacak, bu kanun bütünüyle yürürlüğe girecektir.

BAŞKAN — Efendim, ben sizin dediğinizi anladım. Yani bir ay sonra veya iki ay sonra federasyon kendisini feshetti ve sendikalar yeniden teşkilatlandı. Bu iki ay içinde de bir toplu sözleşmenin sonu geldi veya süresi bitti birinci sene için. İkinci sene için ne yapacak? Ya uzatacak veya yenisini yapacak. Yüksek Hakem Kurulu.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yapamaz.

BAŞKAN — Siz, yapamaz diyorsunuz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bitti, birinci sene sonunda toplu sözleşme de kalmadı.

BAŞKAN — O zaman, o federasyona bağlı sendikalar vardı. O federasyonlarla ayrı ayrı yapsın. Federasyonun yaptığı toplu iş sözleşmesi ne içindir? Kendisine bağlı sendikalar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır efendim. İşkolunda olduğu için sadece kendi federasyonu olacaktır.

BAŞKAN — Federasyon ama, onlardan kim istifade ediyor? Sendikalara dahil...

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sendikalara yetki vermezse federasyonlar o zaman ne olacak? Federasyon, sendikaya yetki vermezse sendikalar resen yapamaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İşkolunda federasyon yapar, sendikalar yapamaz, tersine, federasyon sendikaya yetki verirse sendika yapar.

BAŞKAN — Ama, ortadan kalkmış sendikalar var karşımızda?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Şimdi Sayın Cumhurbaşkanım, ortadan kalktığı için, mevcut hüküm de değiştiği için, artık federasyonun toplu sözleşme yetkisi bitmiştir efendim.

BAŞKAN — Sendikayı çağıracak, sendikayla yapacak.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yapamaz efendim.

BAŞKAN — Niye yapamam?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım izin verir misiniz efendim?

Sayın Hocamın söylediği gibi federasyonların üyesi yoktur efendim, işçisi yoktur; onun üyesi sendikalardır.

BAŞKAN — Yoktur, sendikaların var.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sendikalar kendi kongrelerinde o dönem, işyeri ve işkolu için yapacakları toplu iş sözleşmelerinin federasyon tarafından yapılması yönünde tek tek yetki alırlar, karar alırlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ona yetki verirler.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Hocamın dediği de doğrudur; bunlardan birisi özelliği itibarıyla muhatap işyeriyle sözleşme yapacaksa, bünyesinde topladığı yetkinin bir parçasını o sendikaya o sözleşmeyi yapsın diye verir.

Bu sebeple önerilen husus geçerlidir zannediyorum.

Arz ederim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Geçerli tabii.

BAŞKAN — Şimdi 82'nci maddeyi bir daha okuyorum efendim :

Yürürlükten kaldırılan kanunlar.

MADDE 82. — 15.7.1963 tarih ve 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu, 2364 sayılı Kanunun atf yaptığı maddeleri hariç, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 2364 sayılı Kanunun atf yaptığı 275 sayılı Kanunun maddeleri ile 2364 sayılı Süresi (Sona Eren Toplu İş Sözleşmelerinin Sosyal Zorunluluk Hallerinde Yeniden Yürürlüğe Konulması Hakkında Kanun ise, Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başladığında yürürlükten kalkar.

BAŞKAN — «Atf yaptığı maddeler» deyince sırf bir madde anlaşılmaz, onun atf ettiği başka şeyler de varsa hepsi bunun içindedir.

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Tabii efendim.

ORHAN DÜLGERLER (Kanunlar Müdürü) — «Hükümleri» desek olurmu acaba Sayın Cumhurbaşkanım?

BAŞKAN — Evet. «... 2364 sayılı Kanunun atf yaptığı hükümleri hariç...» diyebiliriz. O daha, doğru, daha geniş; «hükümleri» deyince madde de vardır, diğer hususlar da vardır.

«Maddeleri» kelimesini, «Hükümleri» olarak değiştirin.

Başka söz almak isteyen?.. Yok.

Genel Sekreterimizin teklif ettiği yeni 82 nci maddeyi yaptığımız bu değişiklikle oylarınıza sunuyorum efendim : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi geçici maddelere gelmiş bulunuyoruz.

Geçici 1 inci maddeyi okutuyorum efendim :

Yüksek hakem kurulu

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunla Yüksek Hakem Kuruluna verilmiş olan görevler, bu Kanuna göre Yüksek Hakem Kurulu teşkil edilinceye kadar 2364 sayılı Kanuna göre kurulmuş Yüksek Hakem Kurulunca yerine getirilir.

2364 sayılı Kanuna göre yürürlüğe konulmuş toplu iş sözleşmeleri, süresinin bitimine kadar yürürlükte kalır.

BAŞKAN — Şimdi Genel Sekreterimizin bu geçici 1 inci madde üzerinde vermiş olduğu bir önerge var, onu okutuyorum efendim :

Millî Güvenlik Konseyi Başkanlığına

Görüşülmekte olan Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısının geçici 1 inci maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

Necdet ÜRÜĞ

Orgeneral

Millî Güvenlik Konseyi

Genel Sekreteri

«Yüksek Hakem Kurulu.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunla Yüksek Hakem Kuruluna verilmiş olan görevler, Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayıncaya kadar 2364 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Hakem Kurulunca yerine getirilir.

Bu Kanunun yayımı tarihinden sonra 2364 sayılı Kanuna göre Yüksek Hakem Kurulunca yeniden yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmelerinin yürürlük süresi bir yıldan fazla olamaz.

Bu Kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmeleri, sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır. Şu kadar ki, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlamasından sonra bu Kanuna göre kurulan Yüksek Hakem Kurulu, 2364 sayılı Kanuna göre kendisinden önce yeniden yürürlüğe konulmuş bulunan toplu iş sözleşmelerine ilişkin hususları da karara bağlar.»

BAŞKAN — Evet, Komisyon bunun hakkında ne diyor efendim?.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, biraz önce ma-

ruzatta bulundum, yeniden arz edeyim efendim : Amaç, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlayıncaya kadar halen 2364 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Hakem Kurulunun göreve devam etmesi ve yetkilerini de sürdürmesidir.

Ancak, bu tarihten sonra yeni kabul edilecek kanuna göre teşkil edilecek Yüksek Hakem Kurulu göreve başlayacak. Ama bu kanunun yayımından önce yürürlüğe konmuş bulunan sözleşmelerin; örneğin, ikinci ve üçüncü yıl zamları gibi hususları da ayrıca karara bağlayacaktır ki, burada akışın sağlanması amaçlanmıştır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Evet.

Bu önerge üzerinde söz almak isteyen var mı? Buyurun.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, maddenin başlığı ile kapsamı arasında zannediyorum küçük bir fark var.

Başlıkta sadece; «Yüksek Hakem Kurulu» kapsamında; yeniden yürürlüğe konulmuş toplu iş sözleşmeleri yer almış bulunmaktadır.

Önce uygun görürseniz, başlığı; «Yüksek Hakem Kurulu ve yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri» şeklinde arz edeceğim.

Ondan sonra da, ikinci fıkrada; «Bu kanunun yayımı tarihinden sonra 2364 sayılı Kanuna göre Yüksek Hakem Kurulunca yeniden yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmelerinin yürürlük süresi bir yıldan fazla olamaz» hükmü, ilki bakımından sakınca doğurabilir.

Birincisi, çok daha önceki tarihlerde süresi sona eren ve çeşitli sebeplerle Kurulun önüne yeni gelen toplu sözleşmeler bir yıl için yenilenmiş ise, belki bugüne bile ulaşmayabilir. Süresi bir yıldan fazla olmayacak olan toplu sözleşmelerin süreleri, bu kanunun yayımından sonra sona erenler için olması gerekir zannediyorum.

Süresi, bu kanunun yayımından bir veya iki yıl önce bitmiş olup da çeşitli sebeplerle Kurulun önüne gelmemiş olanlar, gelmemiş olanlar var. Bu hüküm böyle kalır ve onları bir yıl uzatır ise, o güne dahil ulaşmayabilir.

BAŞKAN — Böyle var mı?.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Var. Çeşitli sebeplerle var.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, bizim hazırladığımız bir metin var, müsaade ederseniz onu da okutalım.

BAŞKAN — Çalışma Bakanımızın aynı madde hakkında (geçici madde 1 olarak) verdiği bir önerge var, okutuyorum :

«Geçici Madde 1. — 2364 sayılı Kanuna göre Yüksek Hakem Kurulu tarafından yeniden yürürlüğe konulmuş olan toplu iş sözleşmeleri süresinin bitimine kadar yürürlükte kalır. Ancak bunlardan ikinci veya üçüncü yıl ücret zamları 2364 sayılı Kanun yürürlükten kalktığı tarihe kadar tespit edilmemiş olan toplu iş sözleşmeleri tespit edilmiş olan ücret zammını kapsayan sürenin sonunda kendiliğinden yürürlükten kalkar.

Yürürlük süresi bu kanunun yayımı tarihinden sonra sona eren toplu iş sözleşmeleri 2364 sayılı Kanuna göre ancak bir yıl için yeniden yürürlüğe konulur.»

BAŞKAN — Bu son fıkra sizin tereddüdünüzü karşılamış olur.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet.

Sayın Cumhurbaşkanım, öbür tarafta bir incelik var, o da, «ancak» diye başlayan kısımdır. Yüksek Hakem Kurulunun yapmış olduğu uzun süreli toplu sözleşmeler var. Bunlardan bir kısmı 1985'e kadar gidiyor. Eğer hepsinde ücret falları var ise mesele yok, devam edecektir. Falkat açık bırakmışlar, demişler ki : «İkinci ve üçüncü yıl zammını koymuyoruz».

1985 senesine gelmişiz, bugün herkes toplu sözleşme yaparken o sendika ile ilgili ücret zammında hâlâ Yüksek Hakem Kurulu diyecektir ki; «sana % 5 verdim, % 10 verdim» ve o sendikalar o zaman ayağa kalkacaktır. Ben ondan endişe ettiğim için bunları burada belirtmek istiyorum.

BAŞKAN — Eğer, ikinci veya üçüncü yılların sözleşmeleri Büyük Millet Meclisi açılıncaya kadar olan bir tarih içerisinde sona ermiş ise, ikinci ve üçüncü yıl zammı sona erecek ama, yeniden Yüksek Hakem Kurulu sözleşme yapacak.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Tabii, ama «daha sonra» deniyor ise, yani bizim bu kanunun yürürlüğe girmesinden sonra deniyorsa ondan sonra bakıyorsunuz üçüncü yılı bitmiş, 1985'e gelmişiz; ücret zammı yok, bunun ücret zammını kim koyacak?

Ücret zammını hala Yüksek Hakem Kurulu koyuyor der isek, bilmiyorum ne derecede halkın hayrete uygun olacak? Çünkü, yeni bitmiş olanları kendileri yapacaklar, onlar yine toplu sözleşmesiz yapamayacak, Yüksek Hakem Kurulu devam edecek.

BAŞKAN — Ne diyorsunuz?..

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu bir tercih sorunudur.

Ancak Komisyonumuz, bütün toplu pazarlıkların bir anda açılmamasını öngördü. Kısa sürede, bu toplu pazarlık dönemine geçiş o zaman çok süratli olacak.

Sayın Hocamın bu son fıkrasına katılıyoruz, haklılar. Acaba bu geçici madde 1'in birinci cümlesi de, bizim hükme bağladığımız bir husustur. İkinci cümlede ise, şayet ikinci ve üçüncü yıl ücret zamları bu kanunun yürürlükten kalktığı tarihe kadar tespit edilmemiş ise, o zaman toplu sözleşmeler yürürlükten kalkıyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yok canım.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Eferdim, bakan : «Ancak bunlardan ikinci veya üçüncü yıl ücret zamları 2364 sayılı Kanunun yürürlükten kalktığı tarihe kadar tespit edilmemiş olan toplu iş sözleşmeleri, tespit edilmiş olan ücret zammını kapsayan sürenin sonunda kendiliğinden yürürlükten kalkar.»

Yani, birinci yıl ücret zammının sonucu eğer Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasının ertesinde ise, artık ikinci ve üçüncü yıl söz konusu olmuyor, toplu iş sözleşmesi tamamen yürürlükten kalkıyor anlamındadır. Bu bir tercih meselesidir. Tabii kendileri yapacaklardır.

Arz ederim.

BAŞKAN — Çalışma Bakanımızın verdiği önergenin son fıkrası, bizim 2 nci fıkranın yerine mi geçecek?..

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet, aynı anlamda. Sorun çözümlenmiş oluyor, endişeleri zail oluyor. «Bir yıl için yeniden yürürlüğe konulur» deniliyor. Biz, yasak getirmiştiik, onlar bunu olumlu biçimde almışlar ve haklı olarak Sayın Altay'ın da söz konusu ettiği gibi; çok geriden gelen toplu iş sözleşmeleri hala var, biz düzenlememizde onu düşünememiş iddik. Bu nedenle katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Bizim elimizdeki metnin 3 üncü fıkrası; «Bu kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmeleri sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır. Şu kadar

iki, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlamasından sonra bu kanuna göre kurulan Yüksek Hakem Kurulu.» diye devam ediyor.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, yenisi oluyor o.

BAŞKAN — Yenisi.

«.. 2364 sayılı Kanuna göre kendisinden önce yemiden yürürlüğe konulmuş bulunan toplu iş sözleşmelerine ilişkin hususları da karara bağlar.» Yani, ikinci veya üçüncü yıl zamları da karara bağlar.

Halbuki, Çalışma Bakanımızın önergesinden, «toplu iş sözleşmesine otursunlar» anlamı çıkıyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, sebebi şu, bir kere daha arz edeyim. Eğer bunların sözleşmesi daha evvelce bitmiş, üç sene için yapılmış, ücret maddesi açık, 1984 yılının sonunda...

BAŞKAN — Ben anladım, «1984 ve 1985'i ne diye verelim, oraya kadar uzatmış ise» diyorsunuz.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Yüksek Hakem Kurulu üyesi Sayın Altay aramızda, 1985 yılına kadar uzanan ve böyle saptanmayan sözleşmeler var mıdır, varsa ne kadardır?

BAŞKAN — Var mı?..

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, az da olsa var. Süresini ve sayılarını şimdi arz edemeyeceğim, tabii dökümtü yapılmadı.

BAŞKAN — Öyle 1984 ve 1985'e sarkan sözleşmeler var ise, yeni kurulacak Yüksek Hakem Kurulu, o seneye kadar ücretleri tespit edecek.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, Anayasanın kabulünden önce genellikle üç sene için yürürlüğe konuluyor idi ve böylece 1982'de konulduğunu düşünelim, 1983 ve 1984 yılı sonunu buluyordu. Anayasanın yürürlüğünden sonraki iki sene için yürürlüğe konuluyor ve bazı işkollarında birlik olsun düşüncesiyle; aynı işverene bağlı, aynı devlet dalinesine bağlı olması sebebiyle onlar için bir yaklaşım söz konusu oldu kısaltma veya uzatma bakımından ve bu da bir yerde iki yıl içindi.

BAŞKAN — Efendim, Sayın Şide ne diyor?..

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım, daha çok Yüksek Hakem Kurulu ile ilgili bir tatbikat olduğu için bu sefer bir fikir beyan etmek istemiyorum.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, 7 Kasım 1982 tarihinden önce üç yıl için koydukları toplu iş sözleşmelerinin bitim süresi de 1984'ün sonlarına yaklaşmaktadır.

Dolayısıyla bizim de burada amaçladığımız, «bir yıldan fazla süreli olamaz yahut bir yıl süreli olur tarzında olursa, zaten 1984'ün sonunu kastetmiş oluyoruz. Çünkü, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlamasına kadar bu sözleşmeleri yenileyecek. Bu tarihin Kasım olduğunu kabul eder isek; demek ki, öntümüzdeki Kasım'a kadar yenilenmiş sözleşmeler olacak.

BAŞKAN — O tarihte süreleri bitenler için doğru da, Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra süreleri bitenler olur ise ne olacak?..

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, onlar toplu pazarlığa başlayacaklar o bir dengesizlik doğurmuyor.

BAŞKAN — Olmuyor. «Toplu pazarlığa oturamıyor» diyor, yeni Yüksek Hakem Kurulu onları tespit edecek, öyle anlaşılıyor.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Hayır, öyle değil efendim.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, bugüne kadar bitenlerin Yüksek Hakem Kurulu bir kısmını yeniledi, ikinci defa yeniliyor. Ama bu kanunun yürürlüğünden sonra veya Meclisin göreve başlamasından sonra yenilemesi söz konusu değil, ancak o tarihten önce yenilenmiş olanlar devam edecek.

BAŞKAN — Ama, onu bir sene yapabilecek.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Öyle, bugünden itibaren, bu kanunun yayımından itibaren yeniden yürürlüğe koyacakları, ancak bir yıl için koyabilecek. Ondan önce yürürlüğe koydukları sözleşmelerin süreleri iki yıl ise, üç yıl ise, onlar kendi sürelerini tamamlayacaklar, ne zaman biter ise, ki, genellikle 1984 sonu, belki 1985 yılı da olabilir süre bitimi...

BAŞKAN — Büyük bir şey çıkmaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, bir kere daha söyleyeyim, burada bir incelik var, o tam ortaya çıkmamış. Şimdi, bundan sonra sözleşmesi bitecek olanlar için süre bir sene tamam. Şimdi sendika bir sene için

onunla bağlı. Öteki sendika ise üç senelik süreyle bağlı, bir senesi geçmiş, ikinci sene zammını 1983 senesinin ortasında alacak. Şimdi toplusözleşmesi bitenler, toplu iş sözleşmesini yapıyor. Bunun ücret zammını eksik o sözleşme yapamıyor, tekrar bir defa daha geliyor, 1984 senesinin sonunda hâlâ yapamıyor; gene Yüksek Hakem Kurulu...

BAŞKAN — Yüksek Hakem Kurulunu kurduğumuz zaman da oldu bunlar. Bu gibi haksızlıklar o zaman da oldu. Üç senelik yapmış olanlar aldı. Bunu önlemek mümkün değil.

HAVA PERSONEL BİNBAŞI FAZIL KAYNAKDEMİR (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi) — 12 Eylül 1980 dilimiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılacağı tarih dilimi arasından herkes eşit olarak geçmiş olacak sayın Cumhurbaşkanım.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Benim de istediğim efendim, Türkiye Büyük Millet Meclisi açıldıktan sonra, toplu pazarlığa artık başlayalım.

BAŞKAN — Tamam, bitenler için başlayacak zaten.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ama çoğu bitmiyor ki efendim.

BAŞKAN — Bitmiyorsa ne yapayım? Aslında zaten kesemiyoruz.

ORGANİZASYON GENEL SEKRETERİ NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, burada tehlike; çok sayıdaki sendikanın muayyen bir tarih içinde toplu sözleşmeye başlaması; bütün sendikaların.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, toplusözleşmelerin bittiği tarihte. Hepsinin toplusözleşmesi aynı tarihte bitmiyor. «Zam alması gerektiği tarihte» diyor, hepsi aynı tarihte değil.

ORGANİZASYON GENEL SEKRETERİ NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, o tarihten sonra uzayanları düşünüyorlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, bir kısmı eylülde bitiyor, bir kısmı Ağustos'ta bitiyor. Onların hepsinin bitme tarihi ayrı ayrı.

ORGANİZASYON GENEL SEKRETERİ NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — İşte, Komisyonun düzenlemesi sizin söylediğimize imkân tanıyor. Yoksa, Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulduktan sonra; artık bundan sonra oraya sarkanlar, bu tarihten evvel, bugünden evvel yapılmışsa.

BAŞKAN — İkinci fıkra yerine Çalışma Bakanımızın verdiği önergeyi bir daha okutuyorum, matla'ı da değiştirerek.

«Yüksek Hakem Kurulu ve yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunla Yüksek Hakem Kuruluna verilmiş olan görevler, Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayınca kadar 2364 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Hakem Kurulunca yerine getirilir.

Yürürlük süresi bu Kanunun yayımı tarihinden sonra sona eren toplu iş sözleşmeleri 2364 sayılı Kanuna göre ancak bir yıl için yeniden yürürlüğe konulur.

«Bu Kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmeleri, sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır. Şu kadar ki, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlamasından sonra bu Kanuna göre kurulan Yüksek Hakem Kurulu 2364 sayılı Kanuna göre kendisinden önce yeniden yürürlüğe konulmuş bulunan toplu iş sözleşmelerine ilişkin hususları da karara bağlar.»

BAŞKAN — Geçici 1 inci maddenin okunan bu son şekli üzerinde söz almak isteyen...

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, ben bir hususu arz edeyim. Bu son okunan fıkrada «Bu kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmeleri» cümlesi belki ihtilat yaratabilir.

Bu arada o yukarıdaki fıkrada; «bir yıldan fazla olmasın» hükmünde arz ettiğim gibi, «bu arada yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmeleri» olabilir. Yani, yürürlük süresi bir yıldan daha uzun olarak yürürlüğe yeniden konulacak toplusözleşmeler olur; o bakımdan, «bu kanunun yayımı tarihinde, 2364 sayılı Kanuna göre yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri» desek daha iyi.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — «Konulan» değil efendim, yürürlükte «bulunan» olacak.

BAŞKAN — Yürürlükte bulunan.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır efendim, bu arada eğer konulur ise, bir yıldan daha uzun olma mecburiyeti doğacak. Bir yıl, iki yıl, üç yıl içinde...

BAŞKAN — «Yürürlüğe konulan» ve «yürürlükte bulunan» o zaman ikisini birden yazmak lazım.

Yani, «bu arada yeniden bir toplu iş sözleşmesini yürürlüğe koymaları gerekirse» diyor.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Efendim, şimdi bir yıldan fazla süreli toplu iş sözleşmesi yürürlüğe koyamayacak artık. Eskisi devam edecek anlamında Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — Toplu iş sözleşmesinin süresi 15 gün sonra bitmiş. Yürürlükte bulunan değil, yeniden bir toplu iş sözleşmesini yürürlüğe koyarsa ne olacak şimdi?

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, şöyle olabilir. : «2364 sayılı Kanuna göre yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri» dersek mesele yok.

BAŞKAN — «Yürürlükte bulunan» değil de, «yürürlüğe konulan». İster yürürlükte bulunsun, ister yürürlüğe konulsun. İkisini de kapsar.

RÜŞTÜ ALTAY (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — O dört kelimeyi atarsak olur.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Zaten öyleydi, sonradan o şekilde değiştirdiniz.

BAŞKAN — «2364 sayılı Kanuna göre yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır.»

ORGANİZASYONEL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, şöyle düğünelim: Toplu iş sözleşmeleri yürürlüktedir, devam ediyor. Yahut da bugün süresi bitmiştir, yeniden başka bir toplu iş sözleşmesi yürürlüğe konulacak. Şimdi huzura iki veya üç yıllık yeniden bir toplu iş sözleşmesi getirileceği düşünülmüdü.

BAŞKAN — Onu o şekilde düzeltiniz: «Bu Kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır.» Ondan sonra metin «Şu kadar ki» diye devam ediyor.

Üçüncü fıkranın ilk cümlesini değişik bu şekilde bir kere daha okutuyorum.

«Bu Kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır.»

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bunda bir noksanlık var gibi geliyor. O da şu efendim: Sadece yayım tarihindekileri kapsar, bir günü kapsar efendim. «Yayım tarihinde yürürlüğe konulan toplu iş

sözleşmeleri ancak bitimine kadar kalır» onların dışındakiler kalmaz anlamında efendim.

ORGANİZASYONEL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tabii efendim. İki bugün de yapılanlar bir sene olsun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Artık bir seneye indirsin hepsini.

ORGANİZASYONEL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tabii efendim. İki üç sene evvel yapılmış da gelmiş bu seneye kadar. Binaenaleyh, «o iki sene uzasın, demeyelim. Yüksek Hakem Kurulunun bugünden itibaren alacağı tüm kararlar bir senelik olsun.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Zaten onu amaçlıyoruz sayın Organizationalim.

ORGANİZASYONEL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Hayır, sayın müteşarin endişeleri üzerine belirttim.

BAŞKAN — «Yürürlükte bulunan» dersek ihtiyaca cevap veriyor mu?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Karşılıyor efendim bizim kanımızca.

BAŞKAN — Zaten burada açıklaması da yapıldı.

ORGANİZASYONEL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri) — Ne türlü olursa olsun ikinci fıkra yürürlüğe konulacak. İster süresi bitmiş olsun, isterse daha evvelce bitip de iki sene sonra huzura gelmiş olsun.

BAŞKAN — Peki, «Yürürlükte bulunan veya yürürlüğe konulan» desek.

ORGANİZASYONEL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — O, yukarıdaki ikinci fıkrada var efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İkinci fıkra tamam efendim.

BAŞKAN — Tamam, o zaman gene eski şekliyle kalıyor; ilk okunduğu şekilde kalıyor.

Başka söz almak isteyen?.. Yok.

İkinci fıkrada yapılan değişiklikle birlikte, kenar başlığı da değişmiş olarak geçici 1 inci maddeyi oylarınıza sunuyorum...

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, ikinci fıkra bizim önerdiğimiz biçimde olacak efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Rüşti beyin konuşmasından sonra, ben önerimi geri aldım efendim. O zaman karmakarışık oluyor.

BAŞKAN — O zaman ilk okunduğu şekilde olacak.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — O halde geçici 1 inci maddeyi, değişen kenar başlığı ile birlikte bir kere daha okutuyorum:

«Yüksek Hakem Kurulu ve yeniden yürürlüğe konulan toplu iş sözleşmeleri.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu Kanunla Yüksek Hakem Kuruluna verilmiş olan görevler, Türkiye Büyük Millet Meclisi göreve başlayıncaya kadar 2364 sayılı Kanuna göre kurulmuş olan Yüksek Hakem Kurulunca yerine getirilir.

Bu Kanunun yayımı tarihinden sonra 2364 sayılı Kanuna göre Yüksek Hakem Kurulunca yeniden yürürlüğe konulacak toplu iş sözleşmelerinin yürürlük süresi bir yıldan fazla olamaz.

Bu Kanunun yayımı tarihinde 2364 sayılı Kanuna göre yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmeleri, sürelerinin bitimine kadar yürürlükte kalır. Şu kadar ki, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlamasından sonra bu Kanuna göre kurulan Yüksek Hakem Kurulu, 2364 sayılı Kanuna göre kendisinden önce yeniden yürürlüğe konulmuş bulunan toplu iş sözleşmelerine ilişkin hususları da karara bağlar.»

BAŞKAN — Tamam, ikinci fıkrada; «yürürlüğe konulan» üçüncü fıkrada da, «yürürlükte bulunan toplu iş sözleşmelerine ilişkin hususları karara bağlar» diyor.

Geçici 1 inci maddeyi bu şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci maddeyi okutuyorum:

Eski tüzük ve yönetmeliğin yürürlüğü

GEÇİCİ MADDE 2. — 65 inci maddede öngörülen hakem ve arabulucu tüzüğü yürürlüğe konuluncaya kadar Yüksek Hakem Kurulu Genel Sekreterliğinin Görev, Yetki ve Çalışma Tarzı Hakkında Yönetmelik ile Uzlaştırma ve Hakeme Başvurma Tüzüğü hükümlerinin uygulamasına devam olunur.

BAŞKAN — Geçici 2 nci madde üzerinde söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım, bu Kanunda da yönet-

melik ve tüzük ibareleri var, fakat bu yeni tüzük ve yönetmeliklerin evvelce müzakeresini tamamladığımız kanunla olduğu gibi, ne kadar zaman içerisinde çıkartılacağı işar edilmemiş. Oysa biz 2364 sayılı Kanunla ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisinin işlemeye başlamasıyla bazı çalışmalara çok önemli sınır maddeleri koyduk.

Burada bir boşluk var gibi görüyorum ve şöyle bir öneri getiriyorum: «Söz konusu tüzük ve yönetmelikler bu Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra en geç üç ay içerisinde çıkarılır.»

BAŞKAN — Biz tüzük ve yönetmeliklerin kaç ay içerisinde çıkarılacağını bir yerde söylemedik mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu konu daha önce de tartışıldı ve Sayın Çalışma Bakanımın insiyatiflerine bırakıldı. Çünkü, bir ayda işkolları tüzüğünü yürürlüğe sokacaklar, diğer hazırlıkları Sendikalar Kanununa göre yapacaklar.

Eğer Sosyal Güvenlik Bakanımın önerisine uyup da «üç ay içerisinde çıkarılır» dersek, bilemem bütün bunları yapabilecekler mi efendim? Ancak biraz daha süre tanıyabilir ve bu fikre biz katılırız.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, bendeniz bu maddeye hiç lüzum görmüyorum; çünkü bu tüzüğün dayandığı 2364 sayılı Kanun zaten Türkiye Büyük Millet Meclisi açılınca ortadan kalkacak. Bu tüzük de ona dayandığı için Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasına kadar yürürlükte kalacak, ondan sonra kendiliğinden ortadan kalkması lazım. 2364 sayılı Kanun yürürlükte olduğu için bu tüzük de yürürlükte kalmaya devam edecek. Bu durum aşikâr görünüyor.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu metin Hükümet teklifine uyularak getirildi; Sayın Bakanım bundan feragat ediyorlarsa, Komisyon olarak biz bu fikre katılırız.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ama efendim, Hükümetin sistemi ile bu sistemin hiç alakası yok. Şimdi bambaşka bir sisteme geçtik. Zaten bundan dolayı oldu.

BAŞKAN — Hükümetin teklifinde de nihayet maddeler değişti. Siz bu yürürlük süresini bilmiyordunuz tabii.

ORGANİZASYON GENEL SEKRETERİ ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yürürlük madde-

sinde bir alternatifimiz var efendim. Zannediyorum bu alternatif geçici 2 nci maddedeki hususları karşılayacak.

BAŞKAN — O zaman geçici 2 nci maddeyi kaldırabiliriz.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bu mümkün Sayın Cumhurbaşkanım. Bizce de uygun.

ORGENERAL NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Yürürlük maddesinde diyor ki: «Sendikalarla ilgili işlemlerin Çalışma Bakanlığınca 1 Ocak 1984 tarihine kadar bitirilmesi lazım gelir.» Bu hüküm hepsini içeriyor.

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Pekiştiriyor, yani buna ait bir yönetmelik çıkartılınca pekiştirmiş oluyor. Süre koymaya hiç gerek yok. pek çok kanunda var, bu süre konulmasa da olur.

BAŞKAN — Geçici 2 nci maddenin tasarıda kalması, da, kalkması da mümkündür, ama mademki konmuş kalabilir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, kalmasında şu mahzurlar var: 65 inci maddede öngörülen hakem ve arabulucu tüzüğü bambaşka şey, Yüksek Hakem Kurulunun Sekreterlik Tüzüğü bambaşka şey. Birbirleriyle hiç alakası yok, yani birinden biri diğerine benzese olur; ama hiç benzemiyor. Tamamen alakası olmayan iki tüzük.

BAŞKAN — Yüksek Hakem Kurulu Sekreterliğinin görev, yetki ve çalışma tarzı var. Bu madde, sekreterliğin dağılmamasını, devam etmesini amaçlıyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — 2364 sayılı Kanun yürürlükte kaldığı sürece, bu sekreterlik görevine devam edecek.

BAŞKAN — Bir garanti altına almış, Yüksek Hakem Kurulu durur da, Sekreterlik kalkar mı? Tabii, o sekreterlik de devam eder.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, kıymetli zamanlarınızı almak istemem, yalnız 65 inci madde sadece bunu muhtevi değil efendim. Sayın Bakanım da bu maddeye bir göz atarlarsa göreceklerdir.

BAŞKAN — Efendim, geçici 2 nci maddenin tasarıda kalmasında bir mahzur var mı?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Altı ay olsun bir süre konmasında fayda var efendim.

BAŞKAN — Hayır, bu süre yeni tüzük hazırlanması için değil.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Aynı maddenin altına bir ikinci fıkra olarak konulabilir mi Sayın Cumhurbaşkanım?

BAŞKAN — Bu Kanunun, 2364 sayılı Kanuna atıf yaptığı maddeler hariç, diğer maddelerini yürürlüğe koyuyoruz; ama Türkiye Büyük Millet Meclisi açılıncaya kadar bu maddeler işlemeyecek, bu maddeler işlemeyeceğine göre Çalışma Bakanlığı o zamana kadar tüzüğü hazırlamaz mı diyorsunuz?

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Geçmişte öyle kanunlar oldu ki, hemen iki üç madde arkasından bir tüzük ve yönetmelikten bahsedildi, kanunun çıktığı tarihten 6 yıl geçti, tüzükleri hâlâ çıkartmadık ve hep kanunlarda boşluklar kaldı. Teftiş tüzükleri gibi hâlâ çıkartılmamış tüzükler vardır. O yüzden buraya bir süre konulması şart.

BAŞKAN — Çalışma Bakanlığı böyle bir tüzüğü kadar zamanda hazırlayabilir?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, hazırlanacak bu tüzük yeni Yüksek Hakem Kurulu hakkında olacaktır. Orada birtakım özellikler getirdik. Binaenaleyh, buradaki mevcut tüzük hiçbir şekilde onlara uygulanmayacaktır. Bu tüzük artık yeni Yüksek Hakem Kuruluna uygulanabilecek bir tüzük değildir.

BAŞKAN — İyi de, ne kadar zamanda hazırlanabilir?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bu tüzüğün bizim tarafımızdan hazırlanması aslında bir hafta sürer. Yalnız diğer bakanlıkların mütalaası alınacak ve Şûrayı devletten geçecek.

BAŞKAN — Siz hazırlarsınız da, Şûrayı devletten geçmesi ayrı bir konu.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Binaenaleyh, bu tüzük 2 ay içerisinde rahat hazırlanabilir.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Geçici 2 nci madde tasarıdan çıkabilir efendim.

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Bir kanun çıkarırken, illa şu kadar sürede tüzük ve yönetmelik çıkacak diye söylene de, söylenese de olur. Bu, o kadar önemli değil, tüzük de çıkar, yönetmelik de çıkar.

BAŞKAN — Hayır, Sosyal Güvenlik Bakanı, «süresini koyalım da tüzüğü şu kadar zamanda çıkarsın» diyor.

KEMALETTİN ALI KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, arz edeyim. Şimdi süre konulacak hususlar var, konulmamacak hususlar var. Yönetmelik çıkmayınca, kanunun bazı maddeleri yürürlüğe girmeyecektir. Halbuki bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girecek, bu sefer biz çıkmaza düşeceğiz. O bakımdan, özür diliyorum, eğer süre konacaksa şöyle konulur: Mesela Adli Tıp Kanunu hemen önümde; «Bu kanunla ilgili, bu kanuna aykırı olmayan tüzük ve yönetmelik hükümleri, yeni tüzük ve yönetmelikler çıkıncaya kadar yürürlüktedir.» demişiz.

Bu konudaki hükmü hemen okuyayım efendim; «Yeni tüzük ve yönetmelik çıkıncaya kadar mevcut tüzük ve yönetmeliklerin bu kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.»

BAŞKAN — Komisyon geçici 2 nci maddenin tasarıda kalmasını mı, yoksa çıkmasını mı istiyor?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Efendim, geçici 2 nci maddenin kalkmasında yarar var.

BAŞKAN — Komisyon bu geçici 2 nci maddenin tasarıdan çıkarılmasını teklif ediyor.

Bu teklifi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Geçici 2 nci madde metinden çıkmıştır.

Yürürlük maddesinin görüşülmesine geldik.

Buyurun.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — Sayın Cumhurbaşkanım, yürürlük maddesine gelmeden evvel kanunun bütünü hakkında bir tespitim var. Eski kanunda olup bu tasarıda olmayan bir eksiklik kalmış olmasın. Bu tespiti arz etmek istiyorum.

Yaptığım iki kanun karşılaştırmasında 12 eski maddenin yeni kanunlarda yer almadığını tespit ettim. Bunlardan birincisi 4 üncü madde ki; «toplu iş sözleşmelerinin süresi ve bitimi» ile alakalı. Bu, herhangi bir maddenin herhangi bir paragrafı şeklinde olabilirdi.

5 inci madde; «toplu iş sözleşmesinin feshini veya ifisahını gerektirmeyen haller» ile alakalı.

11 inci madde; çağrı yetkisi üzerinde uyumsuzluk ile alakalı,

12 nci madde; toplu iş sözleşmesi yapma yetkisinin tespitindeki usul ile alakalı,

13 üncü madde; toplu iş sözleşmesinin yapılmasıyla ilgili,

14 üncü madde; «uzlaştırma» 19 uncu madde; «grev ve lokavt yetkisi» 42 nci madde, işçiler adına seçilen hakemlerin izinli sayılması; 48 inci madde, «Hükümetin arabuluculuğu» -bu, müessese olarak kalktı zannediyorum- 49 uncu madde, «resim ve harç muaflığı.»

Sayın Cumhurbaşkanım, ben bunu hızla tespit ettim, kapanıştan evvel bir eksiklik kalmışsa işaret olsun diye arz ediyorum.

BAŞKAN — Siz okurken, ben de hatırladım. Onların birçokları geçti; ama, belki ayrı madde olarak geçmedi de fıkralar içerisinde geçti.

Değil mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet Sayın Cumhurbaşkanım.

Sayın Bakanım çalışmalara tabii sonradan iltihak ettiler ve iki gün gibi kısa bir süre içerisinde bütün bu sistemi bir anda karşılaştırmak çok güç bir olay. Bu nedenle herhalde kenar başlıklarından kontrol ettiler; «acaba bunlar önceden çıktı mı?» dediler. Genelde bir iki müessese hariç hepsi çıkmıştır.

BAŞKAN — O müesseseler hangileridir?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Örneğin kendilerinin de arz ettikleri gibi, Hükümetin arabuluculuğu kalkmıştır, Çalışma Bakanlığına verilmiştir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yüksek Uzlaştırma Kurulu kalkmıştır.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Yüksek Uzlaştırma Kurulu kalktı, yerine arabuluculuk müessesesi getirildi. Kanunun başlangıç takdimini arz ederken, bunları vurgulamaya çalışmıştım Sayın Cumhurbaşkanım.

BAŞKAN — Evet.

Çalışma Bakanımızın söyleyeceği bir husus var mı?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Benim bir iki maruzatım var. Çok özür dilerim, yorulduz, vakit de bir hayli gecikti.

Benim maksadım, bazı maddelerin her okuyan tarafından kolaylıkla anlaşılmasını temindir. Bunlardan bir «Ceza Hükümleri» kısmı var ki, onlara geleceğim; bir de, 19 uncu maddenin son fıkrası okunduğu zaman hakikaten ihtilafa mahal verecek bir şekildedir. Bu fıkranın ya çıkartılmasını veya değiştirilmesini rica ediyorum.

BAŞKAN — «Çağrı tarihinden itibaren otuz gün içinde yukarıdaki fıkralar uyarınca toplu görüşmeye başlanmazsa yetki belgesinin hükmü kalmaz.»

Bu fıkra mı?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet; bu çok tehlikeli gibi görünüyor. Şundan dolayı tehlikelidir. Sendika, işvereni toplu görüşmeye çağır-
mış, üç işgünü içinde yukarıdaki fıkralar da gerçek-
leşmiş; fakat işveren gelmemiş ve otuz gün içerisinde görüşmeye başlayamamışlar, bu takdirde yetki belgesi-
nin hükmü kalmayacaktır. Bir tefsir ile «21 inci mad-
de uygulanır» diyoruz; halbuki 21 inci maddenin muhtevası tamamen başkadır. 21 inci maddede söz konusu olan, toplu görüşme başladıktan sonra taraflardan birisinin gelmesidir. Bu ise, taraflardan birinin toplu görüşmeye gelmesidir.

BAŞKAN — Komisyon herhalde karşılığını verecektir.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Bakanımın da işaret buyurdıkları gibi, bu 19 uncu madde ile 21 inci madde birbirinin devamıdır. Hatta daha iyi anlaşılma olsun diye çalışmalarda birlikte bunu ikiye ayırmıştık.

19 uncu maddeyi okuduğumuzda olacak olayları bir yorumlayalım.

«Çağrının karşı tarafa tebliği tarihinden itibaren altı işgünü içinde taraflar toplu görüşmenin yer, gün ve saatini aralarında anlaşarak tespit ederler ve bunu görevli makama yazı ile bildirirler.» Gayet açıktır bu ibare.

Toplantı yer, gün ve saati bakımından taraflar arasında bir anlaşmaya varılamazsa ne olacaktır?

«Taraflardan birinin üç işgünü içerisinde başvurusu üzerine» (ki, bu daima yetkiyi alan taraf, yani işçi sendikası olacaktır, kendi mensubu işçileri korumak için başvurmak zorundadır); «görevli makamca toplantı yeri, günü ve saati başvurma tarihinden başlayarak altı işgünü içinde tespit edilir ve taraflara bildirilir.»

Sizin toplantı gün, yer ve saatiniz budur, diyecek.

Çağrı tarihinden itibaren otuz gün içerisinde işçi sendikası buna uymamış, bırakmış bu işin sonunu...

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İşveren gelmemiş, öyle mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Efendim, işverenin gelmemesi önemli değil. Çünkü burada toplantı yer, gün ve saatini görevli

makam bildiriyor, «şurada toplanacaksınız» diyor; artık ondan sonra orada toplantının başlaması lazım, görüşmeye başlamaları lazım.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İşverenin muhakkak gelmesini nereden buluyoruz?

BAŞKAN — Efendim, müracaat eden zaten işçi sendikası; gelmeyecekse öbür taraf gelmeyecektir, o yetkisini kaybedecektir.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Arz etmeye çalışayım efendim. Eğer işçi kesimi de buna önem vermeyip bildirmezse, istemiyor demektir ve otuz gün geçince de yetki belgesinin hükmü kalmayacaktır.

BAŞKAN — «İşveren gelmezse ne olacaktır?» diyor.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Çağrısı yapan taraf (ki, genelde işçi sendikasıdır) görevli makama bildirecek, «gelmedi» diyecek. O zaman da hüküm açık efendim. Eğer anlaşılıyorsa (ki, biz bunu ayrıca gerekçesinde ne olacağını açıkça yazdık) «Görevli makamca toplantı yeri, günü ve saati başvurma tarihinden başlayarak altı işgünü içinde tespit edilir ve taraflara bildirilir. «Yani, bölge çalışma müdürlüğü, «toplantı yeriniz, gününüz, saatiniz budur der» diyor.

Şimdi işveren yine gelmezse 21 inci maddeye geçiyoruz o zaman.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — O sonraki safha, evvela bunu halledelim, sonra 21 inci maddeye geçelim.

BAŞKAN — Evet 21 inci maddeyi de okuyalım.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — «Toplu görüşme için tespit edilen yer, gün ve saatte.» Yani, bölge çalışma müdürlüğünün tespit ettiği yere işveren gelmezse, yahut taraflardan biri gelmezse veya toplu görüşmeye başladıktan sonra, mesela işveren geldi de sonra vazgeçti, yahut işçi kesimi geldi sonradan vazgeçti; toplantıya devam etmezse, toplantıya gelen taraf durumu yine altı işgünü içinde görevli makama bildirecektir ve yazı ile diyecektir ki «başladık ama devam edemiyoruz, karşı taraf gitti»; o zaman olacak olay devam ediyor, «toplular görüşmenin başlamasından itibaren altmış gün içinde taraflar anlaşamadıklarını bir tutanak ile tespit ederlerse veya toplu görüşmenin başlamasından itibaren altmışıncı günün sonunda anlaşmaya varamamış-

larsa» (ki, bu bir tarafın gitmesi demektir, anlaşma olmaması demektir) «taraplardan biri durumu görevli makama yazı ile bildirir.» (ki, genelde işçi kesimi olacaktır.) bildirecek diyecek ki; «Gelmiyor ve toplu görüşme devam etmiyor».

BAŞKAN — 19 uncu maddenin son fıkrasında, «Çağrı tarihinden itibaren otuz gün içinde yukarıdaki fıkralar uyarınca toplu görüşmeye başlanmazsa» değil de, çağırın taraf gelmezse yahut müracaat eden taraf gelmezse» demek lazım.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Çağırın taraf gelmezse, müracaat eden taraf gelmezse» o zaman oldu efendim.

BAŞKAN — Yanlış anlaşılabilir bu, doğrudur. Başlanmıyor, niçin başlanmıyor? Gelmemiş. Kim gelmemiş? Öbür taraf gelmemiş. Bizim kastımız o değil; çağırını yapan taraf gelmemişse, yetki belgesinin hükmü kalmayacaktır. O düzeltilebilir.

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — «Gelmemişse» deyimini çok tehlikelidir. Mazareti vardır gelmez.

BAŞKAN — Ama otuz gün gelmemiştir.

KEMALETTİN ALİ KAŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Önemli olan burada, mazeretsiz olarak gelmemesidir. «Başlamama» deyimini çok daha geniş.

BAŞKAN — Esbabı mucibesinde var mı bu?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Var Sayın Cumhurbaşkanım ve açıkladık da bunu.

BAŞKAN — Açıkladınız, öyle mi?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Evet efendim.

BAŞKAN — Mesele yok o zaman.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bu böyle olursa sonuçta bu 21 nci madde ile bağlantılıdır ve oraya gider.

BAŞKAN — Orada açıklanmışsa mesele yok.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, açıklamalar geçerli değildir.

BAŞKAN — Ama gayet açık. Yani bu mahkeme-ye de gitse; öbür taraf ilgili makama bildirmiş, ilgili makam iki tarafa da şu tarihte şurada toplanacaksınız demiş. Kim gelmez buna?.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İşveren gelmez.

BAŞKAN — İşveren gelmez, ama çağırını yapan muhakkak gelir. Eğer o gelmiyorsa o zaman...

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — O zaman doğru.

Sayın Cumhurbaşkanım müsaade ederseniz söyleyeyim.

Çağırını yaptı işçi sendikası, karşı taraf gelmedi; üç işgünü daha verildi, ona da gelmedi. Gelmeyince, hem işveren gelmiyor oturmuyor, hem de otuz gün içerisinde görüşmeye başlanamadığı için, yetki belgesi de gidiyor.

BAŞKAN — Gitmez, gider mi hiç?.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Buna karşılık, bana kalırsa haklı olarak Türk - İş tekliflerinde, bunu kaldırın yerine şunu koyun diyor; «taraplardan biri bildiriye rağmen toplantıya gelmezse 21 inci madde hükmü uygulanır.» O tamam, yani buraya geçeriz bu uygulanır. Bu sarfih veya demin sizin emrettiğiniz gibi denirse ki çağırın gelmezse, yetki belgesi kalmaz, cezadır. Tamam. Ama hem ben çağıracağım, karşı taraf gelmeyecek 30 gün atlatacak, benim de yetki belgem ortadan kalkacak. Bunun izah etmek çok zordur.

BAŞKAN — Esasında öyle şey olmaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Çok oluyor efendim, hakikaten çok oluyor, yani hayret edilecek derecede çok oluyor; getirmek bir meseledir, gelmezler. Bu bir efendim.

İsterseniz böyle kalsın; fakat benim metodum şöyledir : Bir madde üzerinde tereddüte düştüğüm zaman, üniversitedeki beş altı arkadaşla metni okuturuyorum, Hepsinden ayrı tefsir geldi mi, endişeleniyorum. Yahut hâkim arkadaşları çağırıyorum, «Ne anlıyorsunuz?» diyorum. Eğer farklı farklı anlarsa, o zaman o kanun maddesi iyi değildir demektir. Yani benim çalışma şeklim böyledir.

BAŞKAN — Efendim, bizim kastımız çağırını yapan tarafısa, bunu demekte bence bir mahzur yok.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Yok efendim, bizce de mahzur yok. Sayın hocam nasıl düşünüyorlarsa, tasvip ederseniz Sayın Cumhurbaşkanım, ona göre düzenleyelim.

BAŞKAN — «Çağrı tarihinden itibaren otuz gün içinde yukarıdaki fıkralar uyarınca toplu görüşmeye çağrı yapan taraf gelmez ve görüşme başlamazsa...» şeklinde olsun istiyorsunuz.

Şimdi bu maddeyi tekriri müzakere etmemiz gerekiyor.

19 uncu maddenin yanlış anlaşılmasını önlemek üzere, tekriri müzakeresini teklif ediyorum : Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yukarıda açıkladığımız gibi, 19 uncu maddenin son fıkrası, «Çağrı tarihinden itibaren otuz gün içinde yukarıdaki fıkralar uyarınca toplu görüşmeye çağrı yapan taraf gelmez ve görüşme başlamazsa yetki belgesinin hükmü kalmaz.» tarzında olacak.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Burada yalnız işçi taraftadır.

BAŞKAN — Hangi taraf olursa, bunun tersi de olabilir.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK INAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — İşveren de yapabilir efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İşverenin yetki belgesi?.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK INAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Tespit belgesi alıyor ya.

BAŞKAN — Sendikaya dahilse...

TALAT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, özür dilerim, madde kanımca tam olmadı. Enflasyon döneminde hep işçi çağırıyor da, işveren de çağırabilir.

BAŞKAN — O da olabilir. O yönden «çağrı yapan taraf» dedik, mesele kalmıyor.

Son fıkrayı bir kere daha okutuyorum :

«Çağrı tarihinden itibaren otuz gün içinde yukarıdaki fıkralar uyarınca toplu görüşmeye çağrı yapan taraf gelmez ve toplu görüşmeye başlanamazsa yetki belgesinin hükmü kalmaz.»

BAŞKAN — Bu son şekil üzerinde söz almak isteyen var mı?.

Buyurun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, bir husus daha var.

İşveren çağırıyor ve kendisi gelmedi, o zaman yine işçi sendikasının yetkisini düşürüyoruz.

BAŞKAN — Çağrı yapan taraf gelmezse, diyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, çağrı yapan taraf işveren, kendisi gelmedi, ne olacak?. Yetki belgesi dediğimizde, yetki belgesi işçinin, o gidiyor elinden.

Bilmem anlatabildim mi?.

KEMALETTİN ALİ KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, isterseniz «21 inci madde hükümleri uygulanır» diyelim.

Zaten kanun hükümleri birbirini takip eden hükümlerdir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ya bunu büsbütün kaldıralım, ya da 21 inci maddeye atıfta bulunalım.

BAŞKAN — Gelmezse, o zaman 21 inci madde hükümleri uygulanır mı diyelim?.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Tamam efendim, tamam.

BAŞKAN — O zaman şöyle olacak : «görüşmeye çağrı yapan taraf gelmez ve toplu görüşme başlamazsa 21 inci madde hükümleri uygulanır.»

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, 21 inci madde bir başka sistemi getirmektedir. Buradaki maddeye göre müracaat ediyorlar, birbirleriyle konuşuyorlar, yer tayin ediyorlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, «çağrı yapan tarafın yetkisi düşer» dersek olur.

BAŞKAN — Çağrı yapan tarafın yetkisi düşer, dersek daha iyi olur.

Son şekle göre 19 uncu maddenin üçüncü fıkrasını bir kere daha okutuyorum :

«Çağrı tarihinden itibaren otuz gün içinde yukarıdaki fıkralar uyarınca toplu görüşmeye çağrı yapan taraf gelmez ve toplu görüşmeye başlanmazsa çağrı yapan tarafın yetkisi düşer.»

BAŞKAN — Başka söz almak isteyen var mı?.

Yok.

Bu son okunan şekliyle 19 uncu maddenin üçüncü fıkrasını oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başka düzeltilmesini istediğiniz kısım var mı?.

Buyurun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, «Ceza Hükümleri» bölümünde bir iki husus var.

Geçen birleşimde 72 ve 76 ncı maddelerin başına «Fıilleri daha ağır bir cezayı gerektiren suç oluşturmadığı takdirde» diye hükmü isabetli olarak koyduk. Aynı hükmün 70, 71, 73, 77 ve 78 inci maddelerin başına da gelmesi gerekir.

BAŞKAN — O hükmü maddelerin başlarına yazarsak, sizin işlerinizi daha da ağırlaştırır.

Daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde bu maddelerdeki cezalar verilecek. Daha ağır bir cezayı gerektiriyorsa o verilecek; yoksa bu daha hafifi verilecek.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Öyle efendim, daha ağır var.

BAŞKAN — Evet; bu ibareyi bahsettiğiniz o maddelerin bir kısmına koyduk, bir kısmına koymadık.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — O maddeler görüşülürken, ayrı bir madde halinde bu hüküm tedvin edelim demiştim; ama o zaman kabul edilmemişti.

BAŞKAN — 70 inci maddenin birinci fıkrasındaki hüküm şu :

«Bu kanunda belirtilen şartlar gerçekleşmeden grev veya lokavat kararı verenlerle, bunu teşvik edenler, zorlayanlar veya propagandasını yapanlar bir aydan üç aya kadar hapis ve otuzbin liradan seksenbin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.»

Bu kısma ait başka yerde ceza yoktur ki.

Adalet Bakanlığımıza soralım; var mıdır başka yerde daha ağır cezası; grev ve lokavt ile ilgili bir husus, karar vermeye ilgilili?

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Başka kanunlarda olsa dahi, Türk Ceza Kanununun 78 inci maddesine göre en ağır ceza verilir.

BAŞKAN — Bence bu maddede ona gerek yoktur. Karar almışlar veya karar almak için birisi onları zorlamış, «illa bu kararı alın» demiş. Bunlar da o kararı almış, teşvik etmiş. Hem karar alana, hem teşvik edene aynı cezayı veriyoruz.

İkinci fıkrasında ise, bu kararın uygulanması halindeki cezayı belirtiyor:

«Yukarıdaki fıkrada sözü edilen grev veya lokavt kararının uygulanması halinde; grev veya lokavta karar verenler, böyle bir grev veya lokavta karar verilmesine veya uygulanmasına veya bunlara katılmaya veya devam zorlayan veya teşvik edenler veya bu yolda propaganda yapanlar ile lokavta katılanlar veya devam edenler üç aydan altı aya kadar hapis ve ellibin liradan» diye devam ediyor. Başka kanunlarda yeri yok bunun. «Diğer kanunlarda daha ağır bir suç oluşturmadığı» diye bir hususu buraya koyarsak, diğer kanunlarda böyle bir hüküm de yok.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Sayın Cumhurbaşkanım, bütün kanunlarda torba madde var; ama biz burada torba madde koymadık, lüzum görülmedi, daha evvel de arz etmiştik.

BAŞKAN — Madde 71'de; «Grev veya lokavt kararının bu Kanun hükümlerine uygun olarak alınmasına rağmen, kanunda yazılı şart ve usuller dışın-

da uygulanması halinde, bu kararı uygulayanlar, uygulanmasına veya devamına zorlayanlar veya teşvik edenler veya bu yolda propaganda yapanlar bir aydan üç aya kadar hapis, onbin liradan otuzbin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.» diyor.

TALAT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, «zorlama» kelimesi üzerinde durulması gerek. Türk Ceza Kanununda «zorlama» kelimesine daha ağır bir ceza müeyyide...

BAŞKAN — Efendim «zorlama» şudur, mesela silahla zorladı diyelim, onun cezası ayrıdır. Bu zorlama, «silahla tehdit» e girer.

KEMALETİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, ikinci fıkra, 68 inci maddedeki gibi şöyle de yapılabilir : «Bu Kanunun uygulanmasında fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde aşağıdaki cezalar uygulanır.»

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, buradaki «fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı» ibaresini çıkartalım, Sayın Bakanın buyurduğu gibi, özel bir madde halinde düzenleyelim.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Evet, bendeniz de daha evvel arz etmiştim efendim.

BAŞKAN — Ayrı bir madde halinde mi?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Ayrı bir fıkra olarak efendim, hepsinden çıkartalım.

KEMALETİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hepsinden çıkartalım, en güzeli o efendim.

BAŞKAN — Nereye koyacağız?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Yüksek izninizle Sayın Cumhurbaşkanım.

81 inci madde tekerrür halini hükme bağlamıştır. Tekerrür hali ve diğer durumları (ceza hukukçularımızın da önerisi olacak herhalde) o maddenin içinde yazarsak, atıflardaki kaymaları önlemiş oluruz ve böylece de kanunun bütünlüğü bozulmamış olur.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — 81 inci maddeye ilave ederiz.

BAŞKAN — O zaman, «fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde» diye, bir 76 ncı maddeye koyduk.

KEMALETTİN ALİ KAŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu hüküm ayrıca kanunun 68, 72, 75 ve 76 ncı maddelerinde de var; hepsinden çıkartmak lazım.

BAŞKAN — O zaman bu ceza maddelerini, tekerleri müzakere yaparak yeniden görüşmemiz lazım.

KEMALETTİN ALİ KAŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır, hiç gerek yok efendim. Kanunun diğer maddelerinde geçen, «fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren» deyiminin çıkartılarak 81 inci maddenin birinci fıkrası olarak konulması yüksek tasviplerinize sunulursa mesele kalmaz efendim.

BAŞKAN — Beşinci kısım, ceza hükümleri bölümünün 68, 72, 75, 76 ve 79 uncu maddelerinde «fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde» diye hükümler var.

Bu hükmün maddelerden çıkartılarak, kanunun bir maddesine bir fıkra olarak eklenmesi suretiyle halledilmesi teklifi olduğu için, evvela bu teklifi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Evvela 68 inci maddenin tekriri müzakeresini yapacağım.

68 inci maddenin tekriri müzakeresini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

68 inci maddeyi okutuyorum.

«Toplu iş sözleşmesine yasak hükümler konulması»

MADDE 68. — 5 inci maddeye aykırı olarak toplu iş sözleşmelerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, millî egemenliğe, Cumhuriyete, millî güvenliğe aykırı hükümler ile kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik, tahrik ve himaye eden hükümler koyanlar hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde altı aydan bir yıla kadar hapis cezası hükmolünür.»

BAŞKAN — Bu maddeyi şöyle düzenleyebiliriz; maddenin «... fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde...» kısmını sileceğiz.

TALAT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, ceza mevzuatımızda «himaye» kavramı olmadığı, «teşvik, tahrik, övme, propaganda» kavramlarının olduğu, o bakımdan «himaye» kavramının cezaî uygulama bakımından güçlük çıkartacağı ifade ediliyor.

Tasvip buyurulursa, Türk Ceza mevzuatımızda olmayan «himaye» kelimesinin buradan çıkartılması hususunu arz ederim.

BAŞKAN — Adalet Bakanlığımızın bu husustaki görüşü nedir?

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Buradaki «himaye» kelimesi, suç gizleyenler olduğu için, gizleme suçundan dolayı maddeye alınmıştır.

BAŞKAN — «Himaye» kelimesi onun içine girer zaten, «gizleme» demek «himaye etmek» demektir. Bu kelime kanunun başka maddelerinde de geçti, kalsın.

68 inci maddeyi, «fiilleri» ile başlayan o kısmı silinmiş olarak okutuyorum :

«Toplu iş sözleşmesine yasak hükümler konulması»

MADDE 68. — 5 inci maddeye aykırı olarak toplu iş sözleşmelerine, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, millî egemenliğe, Cumhuriyete, millî güvenliğe aykırı hükümler ile kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik, tahrik ve himaye eden hükümler koyanlar hakkında altı aydan bir yıla kadar hapis cezası hükmolünür.»

BAŞKAN — 68 inci maddeyi son okunan, düzeltilmiş haliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

72 nci maddenin tekriri müzakeresini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

72 nci maddenin birinci fıkrasının birinci satırında çıkarılacak olan kısmı okutuyorum :

«... fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde...»

BAŞKAN — Okunan bu kısım maddeden çıkarılacaktır.

72 nci maddeyi düzeltilmiş haliyle oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

75 inci maddenin tekriri müzakeresini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

75 inci maddeyi okutuyorum.

«Grev veya lokavtı erteleme kararına uyulması»

MADDE 75. — Bakanlar Kurulunun 33 üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca aldığı erteleme kararından sonra grev veya lokavtı kaldırma kararı al-

mayanlar veya grev veya lokavta devam edenler veya katılanlar veya devama zorlayan veya teşvik edenler ve bu yolda propaganda yapanlar, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde altı aydan az olmamak üzere hapis ve otuzbin liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler.»

BAŞKAN — Bu maddede, «yapanlar» kelimesinden sonra gelen, «fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde» kısmının silinmesi gerekecek.

75 inci maddeyi, bu kısmı çıkarılmış olarak, oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

76 ncı maddenin tekriri müzakeresini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu kısım sonradan ilave edilmişti. Bunu şimdi ilave edilmemiş şekliyle yeniden okutuyorum :

«Grev oylamasında hile, tehdit ve cebir

MADDE 76. — Bir grev oylamasının sonucuna tesir etmek amacıyla hile veya tehdit veya cebir kullananlar üç aydan bir yıla kadar hapis cezasına mahkûm edilirler.»

BAŞKAN — Tamam.

Bu şekilde 76 ncı maddeyi oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi 79 uncu maddenin de tekriri müzakere edilmesini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İkinci fıkrayı, o ibare çıkarılmış olarak, yeniden okutuyorum :

«Grev uygulanan işyerinde, «Bu işyerinde grev vardır» lokavt uygulanan işyerinde de, «Bu işyerinde lokavt vardır» ibareleri dışında, sözü edilen işyerleri çevrelerinde afiş, pankart gibi ilan araçlarını asan veya yazı yazanlarla, işyeri ve çevresinde uygulanan grev sebebiyle kulübe, baraka, çadır gibi barınma yerleri yapanlar veya yapturanlar, bir aydan altı aya kadar hapis ve beşbin liradan onbeşbin liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.»

BAŞKAN — 79 uncu maddenin ikinci fıkrasını şimdi okunduğu şekliyle oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi de 81 inci maddenin tekriri müzakeresini oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi bu maddeyi, «fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde» ibaresini ilave etmek suretiyle okutuyorum :

«Daha ağır cezanın uygulanması ve tekrür hali
MADDE 81. — Bu kanunun uygulanmasında fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde yukarıdaki madde hükümleri uygulanır.

Bu kanunun suç saydığı eylemlerin tekrürü halinde, kanunda belirlenmiş cezalar üçtebirden yarıya kadar artırılarak hükmedilir.»

BAŞKAN — Birinci fıkrayı bir daha okur musunuz.

ORHAN DÜLGERLER (Kanunlar Müdürü) — Birinci fıkra ile ikinci fıkranın yerini değiştirsek daha mı iyi olur acaba Sayın Cumhurbaşkanım? Çünkü önce tekrür hali, sonra cezanın ağırlaştırılması hükmü gelmektedir.

BAŞKAN — Tabii, ikinci fıkra olarak okuyalım onu. O zaman başlık da; «Tekrür hali ve daha ağır cezanın uygulanması» şeklinde olacak.

Şimdi tekrar okuyun.

«Tekrür hali ve daha ağır cezanın uygulanması

MADDE 81. — Bu kanunun suç saydığı eylemlerin tekrürü halinde, kanunda belirlenmiş cezalar üçtebirden yarıya kadar artırılarak hükmedilir.

Bu Kanunun uygulanmasında fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde yukarıdaki madde hükümleri uygulanır.»

BAŞKAN — «Yukarıdaki ceza maddeleri hükümleri uygulanır» desek.

TALAT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — «Ceza maddeleriyle ilgili hükümler uygulanır» diyelim.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — «Bu Kanunun uygulanmasında fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmediği takdirde yukarıdaki madde hükümleri uygulanır.»

BAŞKAN — Tabii öyle uygulanır da..

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — «Bu kanundaki ceza hükümleri uygulanır» diyelim.

BAŞKAN — Olmadı o.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, «Birinci bölümdeki ceza hükümleri uygulanır» dersek karşılar efendim.

TALAT SARGIN (Çalışma Bakanlığı Temsilcisi) — O da olur.

BAŞKAN — İkinci fıkra olarak şöyle desek daha iyi değil mi : «Fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde bu bölümdeki cezalar uygulanır.»

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — «Ceza hükümleri uygulanır» diyelim, tamam efendim.

BAŞKAN — «Fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde bu bölümdeki ceza hükümleri uygulanır.»

Komasyon sözcüsü bir şey söyleyeceksiniz herhalde, buyurun.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Sayın Cumhurbaşkanım, bu kanunda suç sayılan fiiller, diğer kanunlara göre daha ağır bir cezayı gerektirdiği takdirde, daha ağır ceza uygulanır, bunlara uygulanmaz anlamında.

ORGENERAL NECDET ÜRÜĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Özel kanunlarındaki maddeler uygulanır» diyelim; «daha ağır» kelimelerinden kaçınmak lazım.

BAŞKAN — Evet.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanımın söylediği şekil en iyisi değil mi efendim?

BAŞKAN — İkisi de bir de, bunun bir özelliği var; bu nasıl olsa uygulanıyor, daha ağır ceza varsa, onu uygulayın diye söylüyor. Tersinden alınmış, o da oluyor.

Zaten bizim de kastımız o; fiiller daha ağır cezayı gerektirmezse bunları uygulayacak.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — İkisi birden uygulanmasın diye.

BAŞKAN — Gerektiriyorsa, öteki uygulanacak.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, Türk Ceza Kanununun 79 uncu maddesi zaten, «İşlediği bir fiil ile kanunun muhtelif ahkâmını ihlal eden kimse o ahkâmdan en şedit cezayı tazammun eden maddeye göre cezalandırılır.» der.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Epeki niye öneriyorsunuz?

BAŞKAN — Niye öyleyse böyle yazıyoruz?

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Hayır burada özel düzenleme olunca, 79 uncu madde uygulanmaz da o bakımdan bu emniyet unsurunu getiriyoruz. Pek çok kanunda da bu vardır efendim.

Zatı âlinizin buyurduğu husus, en doğru olanı; onu yazalım efendim.

BAŞKAN — Evet.

«Fiilleri daha ağır bir cezayı gerektiren bir suç oluşturmadığı takdirde bu kanundaki ceza hükümleri uygulanır» dersek olur. «Bölümdeki» demeye lüzum yok artık.

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Bendeniz bir metin hazırladım, izin verir misiniz Sayın Cumhurbaşkanım?

BAŞKAN — Okutuyorum zaten.

«Bu kanunda suç sayılan fiiller diğer kanunlara göre daha ağır bir cezayı gerektirdiği takdirde, daha ağır ceza uygulanır.»

BAŞKAN — O da aynı.

Şimdi bu maddeyi matlabyyla beraber yeniden okutuyorum efendim.

«Tekerrür hali ve daha ağır cezanın uygulanması

MADDE 81. — Bu Kanunun suç saydığı eylemlerin tekerrürü halinde, Kanunda belirlenmiş cezalar üçte birden yarıya kadar artırılarak hükmedilir.

Bu Kanunda suç sayılan fiiller diğer kanunlara göre daha ağır bir cezayı gerektirdiği takdirde daha ağır ceza uygulanır.»

BAŞKAN — Oldu. Daha ağır ceza uygulanır, bu uygulanmaz yani.

Şimdi 81 inci maddenin bu şekli üzerinde söz almak isteyen var mı efendim? Yok.

Maddeyi okunan bu son şekliyle oylarınıza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, daha maruzatım bitmedi efendim.

BAŞKAN — Evet, kanunu yeniden konuşmaya başladık.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet efendim. Bu ceza maddeleri çok mühim. Ceza maddelerinin bu şekli, zannediyorum ki sendikacı arkadaşları çok ürkütüyor. Bazı maddelerde cezalar hakikaten çok şiddetli ve çok da fazla.

BAŞKAN — Siz şiddetli diyorsunuz, bizim Adalet Bakanımız da hafif diyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır efendim, bendeniz o fikirde değilim.

Sayın Cumhurbaşkanım, bakınız mesela madde 74'de; «Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, millî egemenliğe, Cumhuriyetin niteliğine» diyoruz, bunlara hiçbir diyeceğim yok; fakat hemen arkasından, millî güvenliğe aykırı amaçla grev ve lokavt kararı verilemez, diyoruz.

Halbuki efendim malumuâliniz olduğu üzere, millî güvenliğe aykırı bir grev çok olmaktadır ve biz bunları millî güvenliğe aykırıdır diye erteliyoruz. Şimdi hem erteleyeceğiz, hem de o sendikacıları 73 üncü madde ile üç aydan dokuz aya kadar hapis, yetmişbeş bin liradan yüzellibin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edeceğiz. Bunun tatbikatı fevkalade zor olacaktır. Doğrusunu söyleyeyim, burada bir parçacık sendikacıları da düşünmemiz gerekiyor.

BAŞKAN — 73 üncü madde zaten, «üç aydan dokuz aya kadar» diyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Üç aydan dokuz aya kadar hapis ve yetmişbeşbin liradan yüzellibin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilirler.» Neden? Yapılan grev millî güvenliğe aykırı diye. Bakınız, faraza Türk Hava Yolları grev yaptı, biz «Kıbrıs hadisesi var bu, millî güvenliğe aykırıdır» dedik ve biliyorsunuz, Yüksek Hakem Kurulundan da geçti, erteledik. Şimdi ona karar veren sendikacıları, üç aydan dokuz aya kadar hapis, yüzellibin liraya kadar da ağır para cezasına mahkûm ediyoruz.

BAŞKAN — O değil.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Öyle anlaşılıyor.

BAŞKAN — Öyle şey olur mu?.. Millî güvenlik için zaten karar vermiş ise durur o, zaten grev yapmamıştır ki.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, tamam; «Millî güvenliğe aykırıdır» diye durduruyoruz. Greve başlıyor; fakat durduruyoruz. Şimdi bu şekilde, millî güvenliğe aykırı karar verenleri de, biz cezalandırıyoruz.

BAŞKAN — «Verilmesi veya uygulanması».

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bilmeyorum ama, bana bu çok tehlikeli geldi. Biliyorsunuz, millî güvenliğe aykırılık kararı uzun tartışmalardan sonra Danıştaya gidiliyor falan, bir defa da «millî güvenliğe aykırıdır» denince ve grevi durdurunca sendikacı doğru hapiste ve yüzellibin lira da para cezası ödeyecek. Bilmem, arkadaşlarım nedir?

BAŞKAN — «Millî güvenliğe aykırı amaçla grev veya lokavt kararı verilmesi» «verilmesi» ile «uygulanması» arasında «veya» mı, «ve» mi olacak?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Millî güvenliğe» teriminin bu maddeden çıkartılması lazım.

BAŞKAN — «Millî güvenlik» terimi başka yerde geçmiyor mu?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — 68 inci maddede geçiyor.

BAŞKAN — 68 inci madde, «Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, millî egemenliğe, Cumhuriyete, millî güvenliğe aykırı hükümler ile kanunlarda suç sayılan fiilleri teşvik, tahrik ve himaye eden hükümler» diye toplu iş sözleşmelerine hüküm konulmasını önlemek içindir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Evet, toplu iş sözleşmesine aykırı hüküm koymuş.

Şimdi burada yapılan bir grev, millî güvenliğe aykırı. Bunun müeyyidesi, bu grevi durdurmaktadır.

BAŞKAN — Tabii, «millî güvenlik ile millî egemenliğe, Cumhuriyetin niteliklerine» falan hepsi bir araya gelmiş, «ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne...»

Burada, «73 üncü madde hükümleri uygulanır» dedik. Hangisini uygulayacak? 73 üncü madde birkaç fıkradan ibaret. Orada tek bir ceza yok ki. Birinci fıkroda, «3 aydan 9 aya kadar»; ikinci fıkroda, «yukarıdaki fıkroda sözü edilen grev veya lokavt kararının uygulanması halinde» (Orada vurgulama yapıyor, yukarıdaki karardır) «grev veya lokavta karar verenler, grev veya lokavta karar verilmesine veya uygulanmasına veya bunlara katılmaya veya devam zorlayan veya teşvik edenler veya bu yolda propaganda yapanlar ile lokavta katılanlar bir yıldan az olmamak üzere hapis ve yüzellibin liradan üçyüzbin liraya kadar». En sonda, «Bu maddede belirtilen kanun dışı grevlere katılanlar 6 aydan az olmamak üzere» diye orada üç tane ceza var. 74 üncü madde ise bir fıkradır. Şimdi hangi fıkrasını uygulayacak?..

HAVA PERSONEL BİNBAŞI FAZIL KAYNAK-DEMİR (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi) — «Karar verilmesi veya uygulanması hallerinde» denildiğine göre, «karar verilmesi»nde birinci fıkra, «uygulanması hallerinde» ise ikinci fıkra uygulanır deniliyor efendim.

BAŞKAN — Ama altında üçüncü fıkra var ve orada «Bu maddede belirtilen kanun dışı greve katılanlar altı aydan az olmamak üzere hapis ve onbin liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler» deniyor.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Burada «katılanlar».

HAVA PERSONEL BİNBAŞI FAZIL KAYNAK-DEMİR (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Üyesi) — Bu tabii greve katılan işçi vatan-daşlar, öbürleri grev kararı alan ve uygulayanlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Millî güvenliğe» terimini muhakkak çıkartmak lazım.

BAŞKAN — Bizim Türk Ceza Kanunumuzda bununla ilgili madde var mıdır?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yoktur efendim.

KEMALETTİN ALI KÂŞİFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, arz edeyim.

Mesela 141'de; «Devletin siyasî ve hukukî nizamlarını topyekûn yok etme»,

«Anayasanın tanıdığı kamu haklarını ırk mülahasası ile kısmen veya tamamen kaldırmayı hedef tutan veya millî duyguları yok etmeye veya zayıflatmaya matuf bulunan cemiyetleri kurmaya tevessül etme»,

«Sosyal bir sınıfın diğer bir sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etme»,

163 üncü madde; «Laiklığe aykırı olarak, Devletin sosyal veya ekonomik veya siyasî veya hukukî temel düzenini kısmen de olsa dinî esas ve inançlara uydurma amacıyla cemiyet tesis etme».

Diğer taraftan, müsaade ederseniz 146 ncı maddede; «Türkiye Cumhuriyeti Teşkilâtı Esasî Kanununun tamamını veya bir kısmını tebdil veya tağyir veya ilgaya ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan Türkiye Büyük Millet Meclisini iskata veya vazifesini yapmaktan mene.»

Bir de 125 inci madde, «Devlet topraklarının tamamını veya bir kısmını yabancı bir devlet hâkimiyeti altına koymak.»

BAŞKAN — Şimdi bu anlaşıldı.

Şimdi, millî güvenliğe aykırı grevle ilgili olarak 75 inci maddede, «Bakanlar Kurulunun 33 üncü maddenin birinci fıkrası uyarınca aldığı erteleme kararından sonra» (Ki, 33 üncü maddesi, işte o millî güvenliği bozucu nitelikte ise) «grev veya lokavtı kaldırma kararı almayanlar veya grev ve lokavta devam edenler veya katılanlar veya devam zorlayan veya teşvik edenler ve bu yolda propaganda yapanlar altı aydan az olmamak üzere hapis ve otuzbin liradan az olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilirler» deniyor. 74 üncü maddedeki, «millî güvenliğe aykırı amaçla»dan kastımız ne? Çünkü bu ikisi karışabilir.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Anayasanın 13 üncü maddesinden ithal etmişler; «Temel hak ve hürri-

yetler, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünün, millî egemenliğin, Cumhuriyetin, millî güvenliğin, kamu düzeninin, genel asayişin, kamu yararının, genel ahlakın» diye devam ediyor. Sayın Hocam, çok doğru, katılırız. İşte bundan dolayı işleri yürütemezsek, millî güvenlik sarsılır; bu anlamda değil. Geniş anlamda, Devletin varlığı, Devlet itibarının zedelenmesi, Devlet otoritesinin yıkılması anlamındadır buradaki «millî güvenlik» terimi. Yoksa Hocamın söylediği gibi, petrolden dolayı millî güvenlik o başka mesele.

BAŞKAN — Zaten, o 75 inci maddededir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Necdet Paşamın dediği çok doğru. Yalnız bu bir ceza hâkiminin eline geldiği zaman, ceza hâkimi bir yerde şunu bilir : Kanunda yazılı olmayan bir suçtan dolayı kimseye ceza verilmez. «Millî güvenlik» diye bir şey yok Ceza Kanununda; bu bir.

İkincisi, «millî güvenliğe aykırı amaç» dediğimiz zaman, yapılmış olan bir grev, Türk Hava Yolları grevi, kömür grevi, petrol grevi, millî güvenliğe aykırıdır diye durduruyoruz. Amacı millî güvenliğe aykırıdır, diyoruz.

BAŞKAN — O 75 inci maddeye girer, eğer ona rağmen kaldırmaz ise?..

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Öyle değil, burada kaldırması mevzubahis değil, burada kaldırmıyor.

BAŞKAN — Efendim, Hava Yolları karşılıklı oturmuş, anlaşamamış; biz ona grev hakkını vermiş miyiz?.. Vermişiz, «Bu millî güvenliğe aykırıdır» diyemeyiz. Verdikten sonra biz, «Bu millî güvenliğe aykırıdır» diyoruz. Bakanlar Kurulu karar veriyor. Ondan sonra kaldırmaz ise, işte o zaman 75'e giriyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Kaldırmaz ise tamam; fakat kaldırmış. Kaldırmış olmasına rağmen, biz karar verdiğimiz için «millî güvenliğe aykırıdır» diye, bu maddeye düşüyor.

BAŞKAN — Düşmez, hiç zannetmiyorum.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, ben bunu müteaddit arkadaşla konuştum. Kendi şahsî düşüncem değil.

BAŞKAN — O çok saçma olur. Çünkü karar verilmeden ne bilsin millî güvenliğe aykırı olup olmadığını.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Ama işte bir defa da karar verildi mi suçu işlemiş oluyor.

BAŞKAN — Şimdi öyle bir grev kararı veriyor ki, ülkenin millî güvenliğini tehlikeye düşürüyor. Gre-

vi bu amaçla yapmış, amacı bu. Maddede «aykırı amaçla» diyor. Hakikaten amacı, memleketin millî güvenliğini tehlikeye düşürmek. Nedir o? Silahlı Kuvvetlerin mühimmatını taşıyacak; ama «taşımayacağım» diyor.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Kıbrıs Harekâtı sırasında taşıyıcıların greve gitmesi.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, tamam, misal verildi.

BAŞKAN — Ama, amacı bu; yoksa karşılıklı oturmuş da greve gitmiş değil.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Tamam. Efendim, Kıbrıs Harekâtı zamanında Türk Hava Yolları grev yaptığı zaman, biz bütün sendikacıları 9 aydan bilmem kaç aya kadar hapis ettik ve edebilir miyiz, etmek doğru mu?

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Yapmasın.

BAŞKAN — «3 aydan 9 aya kadar» zaten, fazla değil.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Onu da para cezasına çeviriyor.

BAŞKAN — Karar vermiş ise.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sayın Cumhurbaşkanım, Hocamın endişesi şöyle : Grevlerin ertelenebilmesi için hükümet, «millî güvenliğe bu grev aykırıdır» diye karar almak suretiyle, grev kararını erteliyor. Şimdi diyor ki : Mesela, petrol nakliyatı efendim, millî güvenliği sarsacak, kamu düzenini bozacak, bunun için grev kararı aldı. Buradaki millî güvenlik anlamı ile oradaki millî güvenlik anlamını (esprisi tamamen farklı efendim) acaba hâkim karıştırır da, sen millî güvenliği sarsmak için grev kararı aldın diye sendika yöneticilerini cezalandırır mı?

Karıştırabilir mi, bilemiyorum; bana da biraz yatkın geliyor efendim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, ben bugün üç tane ceza hukuku profesörünü çağırdım. Çünkü bunlar benim yetkim dahilinde değil. Hepsisi de arkadaşlar tarafından tanınmış kimseler.

BAŞKAN — O halde bu maddeden çıkaralım onu, başka maddeye koyalım.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, eğer fiil zaten suç olacaksa getirdiğimiz madde ile zaten suç olur. Burada Türk Ceza Kanununda, Devlete

karşı işlenen suçlar sayılmış. Burada değerli vakitlerinizi almamak için hepsini okumayayım. Burada 20 - 25 tane devlete karşı işlenen suç var. Bu bir suç oluştursa dahi, biz zaten 81 inci madde ile getirdiğimiz düzenleme ile bunu boşa bırakmıyoruz. Eğer eylem, hakikaten Türk Ceza Kanununun 125 inci maddesinden 173 üncü maddesine kadar yer alan hükümler içine giriyorsa, zaten biz ona göre mahkûm ederiz.

BAŞKAN — Devlete karşı işlenen suçlar...

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Devletin güvenliğine» diyelim efendim.

BAŞKAN — Millî güvenlik de aynı şeydir.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, müsaade ederseniz şöyle arz edeyim : Petrol nakliyatını durdurdu, yahut petrol sondajını durdurdu. Sendika yöneticileri karar verdi, petrol işkolunda grev kararını aldı. Bunun akabinde Bakanlar Kurulu bu grev kararını uygun görmedi; millî güvenliğe aykırı gördüğü için grevi erteliyor. Kararda bu ibareler geçtiği için hâkim önüne gittiğinde, millî güvenliğe aykırı karar almışlar diye cezalandırılabilirler. Hayır, millî güvenliğe aykırı karar alma kasıtları yoktur; kendileri normal, kanundan doğan grev kararı alma haklarını kullanıyorlar; fakat Bakanlar Kurulu alınan bu kararı, millî güvenliğe aykırı olduğu gerekçesiyle erteliyor. İşte burada bir ibare çelişkisi oluyor.

BAŞKAN — İyi ya, çıkartalım diyoruz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Onlar devletin güvenliğine karşı işlenmiş suçlar.

BAŞKAN — 81 inci maddeye koyduğumuz hüküm onu karşılıyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, o millî egemenliğe, Cumhuriyetin niteliğine devletin güvenliğine aykırı grev kararı almak.

BAŞKAN — Nasıl?..

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — İşte demin söyledim efendim, Türk Ceza Kanununun ilgili maddeleri.

KEMALETTİN ALİ KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Sayın Cumhurbaşkanım, «millî güvenliğine» çıkartılmasında hiçbir sakınca yok. Sınırlanmamış hakikaten. Eğer Bakanlar Kurulu grevi millî güvenlik noktasından durdurursa, «Bu millî güvenliğe ilişkin bir eylemdir» diye, otomatikman ceza

uygulanmasına geçilebilir. Halbuki bu çok ayrıntılı bir biçimde Türk Ceza Kanununda belirlenmiş. Eğer o nitelikte bir suçsa zaten bizim savcılar buna göre harekete geçeceklerdir.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Yalnız Bakanlar Kurulunun bir durdurmama hali, geçikme hali var.

BAŞKAN — Hayır, bu o değil; «karar vermesi veya uygulanması hallerinde» diyor. Öteki 75 inci maddede geliyor.

KEMALETTİN ALI KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — 74 üncü maddedeki millî güvenliği çıkarıyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yerine «Devletin güvenliğine».

BAŞKAN — Peki, 74 üncü madde üzerindeki tek-riri müzakere talebini oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

74 üncü maddede yer alan «millî güvenliğine» ibaresinin, «Devletin güvenliğine» şeklinde düzeltilmesi teklif edildi.

74 üncü maddeyi o şekilde okutuyorum:

«Devletin şahsiyetine karşı grev veya lokavt

MADDE 74. — Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğüne, millî egemenliğe, Cumhuriyetin niteliğine, Devletin güvenliğine aykırı amaçla grev veya lokavt kararı verilmesi veya uygulanması hallerinde fiilin niteliğine göre failer hakkında bu eylemler başka bir suç oluştursa bile ayrıca 73 üncü madde hükümleri uygulanır.»

PAŞKAN — Yani, ayrıca da 73 üncü maddede yazılı cezalar verilecek.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Peki, bir suçtan dolayı iki defa ceza verilebiliyor mu?

BAŞKAN — Verilir.

KEMALETTİN ALI KAŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Bazı şeylerde yaptık. Mesela Türk Ceza Kanununun 536 ncı ve 537 nci maddesi; duvarlara yazı yazmak. Yani, eylemin niteliğine göre Türk Ceza Kanunundan ayrılmış oluyoruz. Zaten vereceğimiz ceza çok az.

BAŞKAN — 74 üncü maddenin değişik bu şekli üzerinde söz almak isteyen?.. Yok.

74 üncü maddeyi değişik bu şekliyle oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, 77 nci maddenin ikinci

cümlesinde, «ihtara rağmen işyeri önünde, işyeri civarında topluluk teşkil edenler ile işçileri» diye devam ediyor, «otuz bin liraya kadar ağır para cezası» deniyor.

Şimdi efendim, burada işyeri civarında topluluk teşkil edenlere kim ihtar ediyor, bir; ikincisi, işyeri civarında ekseriya bunlar gidip kahvelerde otururlar.

BAŞKAN — Kahve başka efendim; kahve kahvedir. İşyeri civarı, o caddenin etrafındadır. Orada bir düğün salonu varsa topluluk mu olur, orada bir düğün de varsa? Böyle bir tefsiri de ben ilk defa duydum. Yani, kapının önünde iki tane grev gözçüsü var, onun etrafında toplanmışlar, bir topluluk meydana getirmişlerse, o zaman,

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Civarın hududu belli değil tabii.

BAŞKAN — Şimdi efendim, karşıda evler de var. Orada düğün de yapılabilir. Karşıda bakkal olabilir, pastahane olabilir; giderler orada otururlar. Şimdi topluluk mu sayalım bunları?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, zannediyorum ki «İşyerinin önünde» demek meseleyi halledecek. «İşyerinin önünde toplananlar otuzbin liraya kadar cezaya hükmolunur.» demek lazım.

BAŞKAN — İşte öyle diyor: «İşyeri önünde veya ihtara rağmen işyeri civarında...» yani, işyeri önünde toplanmadı da işyerinin duvarlarının yanında toplandılar.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Sayın Cumhurbaşkanım, burada kamu güvenliği var.

BAŞKAN — Yani bu kadar da korumayalım. Biz gene olmasın istiyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Sayın Cumhurbaşkanım, bunun sebebi şu: Bu ceza maddeleri okunduğu zaman herkes bir defa «O o o» diyor.

BAŞKAN — Desin, biz de «O o o» desin istiyoruz zaten. Yani, hafifletip de teşvik etmek değil, «O o o» desinler de yapmasınlar istiyoruz. Sonra cezası, onbin liradan otuzbin liraya kadardır.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, işçi için bu çok büyük bir para.

BAŞKAN — Yapmasın efendim; yapmasınlar diye bu müeyyideleri getiriyoruz biz de.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu, sonunda köşekapmacaya dönüyor. Orada sokaklar arasında kalabalıklar oluşturmuşlardır.

BAŞKAN — Koşuşturup durmuşlardır.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bu kalabalık gruplarla emniyet kuvvetleri nasıl mücadele edeceklerdir?

BAŞKAN — Yani elli lira mı alalım?

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Sayın Cumhurbaşkanım, zaten caydırıcı bir ceza olarak konuldu, ama bence kâfi dahi değildir, artırmak lazım gelir; fakat takdir sizlerindir efendim.

BAŞKAN — Başka bir teklif var mı efendim?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, son bir husus; bitti zaten.

Cezacı arkadaşlarımız derler ki, buradaki para cezaları verilen, hapis cezalarını çok aşiyor. Mesela hapis cezasını üç ay demişiz, iki ay demişiz; ikiyüzbin, üçyüzbin lira para cezası demişiz. Bir işçi üçyüzbin lira veremeyeceğine göre, para cezası hapis cezasına çevrilecek; her üçyüz lira için bir gün hapis. «para cezasını hapis cezasına çevirdiğimiz zaman, hapis cezasının miktarı düşündüğümüzden çok fazla oluyor» derler, cezacı arkadaşlar.

KEMALETTİN ALİ KÂŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Şimdi bir kere para cezası ön ödemeye tabi. O bakımdan, hapis haneye gitmek korkusu söz konusu değil. Ama şimdi para cezasını öyle düşünmemek gerek. Sonra diyelim ki, bir an için para cezasını hapis cezasına dönüştürse bile üç sene ile sınırlıdır. Bir para cezası üç seneden fazla hapis cezasına çevrilemez. Yani bilemiyorum, tabii sayın ceza hukukçuları ile karşı karşıya gelseydik, şimdi önemli olan cezaevine girip çıkma damgasını yemektir, sabıkalı damgasını yemektir. Bunu yemek istemiyorsan para cezasını ödeyeceksin. Savcılığın kapısına adımını attığın anda parayı ödeyeceksin, döneceksin. Ödemediğin anda asgarisi verilir, azamisi verilmez. Yani para cezasının hapse çevrilmesi anında, asgarî olanı verilir.

BAŞKAN — Mesela 72 nci maddede para cezası 100 bin liradan 200 bin liraya kadar vardır. Şimdi ama, bunun asgarisi de 9 aydan başlıyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — 15 seneye kadar zaten gider efendim.

BAŞKAN — Eğer teşvik unsuru yoksa, para cezasının asgarisi olan 100 bin lirayı veya hapis cezasının asgarisi olan 9 ay hapis cezasını verecek.

KEMALETTİN ALİ KÂŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — 9 aydan 5 sene alın, 5 seneyi güne çevirin, günü 300 TL ile çarpın...

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Biz suçun işlenmemesini istiyoruz.

BAŞKAN — Evet, suçu işlesin de kolay ödesin diye biz burada uğraşmıyoruz.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Biz bunun cezasını biraz fazla koyalım da, bunlar caysınlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yalnız efendim, müsaade edin, ben şunu anlayamıyorum; caydırmak başka şey, adamı mahkûm etmek başka şey. Ceza hukukunda caydırmak diye bir şey yok. Yazdınız mı hâkim anında hemen ceza verecek.

BAŞKAN — Verecek tabii, o da bilsin de yapmasın.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Aynı zamanda cezalandırmaktır o.

BAŞKAN — Şimdi bir tane böyle hadise oldu mu, bütün işçiler arasında 100 bin lira ceza almışlar diye yayılır. Ona göre yapmasın, çünkü kanunsuz iş yapıyor ve bu cezalar da fazla değildir. Ceza Kanunundakine nazaran bunlar çok daha hafiftir. Öyle kondu.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Partiler Kanununda cezaları daha fazla koyduk.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, partiler başka şey.

KEMALETTİN ALİ KÂŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, bir örnek vereyim ben sizlere, Sayın Hocam da bilirler, Bakanlar Kurulundan da geçti; bir geminin denizi kirletmesi halinde 10 milyon lira ceza koyduk.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır efendim, ona 50 milyon koyun.

BAŞKAN — Niye 50 milyon koyalım, o zengin diye mi?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — O başka efendim, bu aslında büyük bir vaka efendim.

KEMALETTİN ALİ KÂŞIHOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Gemi de yapabilir, kıyıdaki kişiler de aynı denizi kirlitebilir. Yani caydırıcılık keyfiyeti şudur: Suç işlemeyen evvelki eylemdir. Sayın Hocam suç işlendikten sonra elbetteki ceza verilir.

BAŞKAN — Şimdi Hocam siz dünyayı çok gezdiniz. Bizde şoförlerden alınan ceza ile Amerika veya Avrupa'da alınan cezalar eşit midir?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır değil.

BAŞKAN — Böyle bir durumda oralarda kaç dolar ceza alırlar?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Yanlış bir yere bir durun bir kalkın evinize, adresinize hemen cezayı gönderiyorlar. Ama dolar olarak bilmiyorum.

BAŞKAN — Bizde trefik cezasını 1 500 liraya çıkardık diye kıyametler koptu. Bugün dolara çevirirsek 1 500 lira nedir ki, 10 dolar bile etmiyor. 10 dolarlık bir ceza bugün Avrupa'nın hiçbir ülkesinde yok.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER -- Efendim, ben onları canı gönülden kabul ediyorum da; işçiler fakir fukara, onlara 30 bin, 50 bin 300 bin lira ceza beni düşündürüyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Mesela Cumhuriyet Savcılığının istediği bilgiyi vermeyen bir kimseye 6 aydan 1 yıla kadar hapis, 50 bin liradan az olmamak üzere para cezası verilecek,

BAŞKAN — Bunu biz hazırlamadık, cezacılar hazırladı.

Başka söz almak isteyen var mı?

Buyurun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER -- Efendim, çok özür dilerim, arkadaşların işaret ettikleri bir husus daha vardı, 72 nci maddede «grev ve lokavta katılanlar veya devam edenler» hakkında. Şimdi buradaki ceza, cezacı arkadaşlarımız da bilir, toplu işlenmiş suçlar içindir. Herhangi bir kimse ferdan verimi düşürürse, onun işlediği suçun buraya girmemesi lazım. Bir «Toplu» kelimesinin burada bir yere konulması lazım.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Grev yapmışlar.

BAŞKAN — Grev tek kişiyle olmaz ki.

ADALET BAKANI RIFAT BAYAZIT — Olmaz ama, toplu karar vermişler, yapmışlar.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Hayır, verimi düşürmek efendim.

BAŞKAN — İşte toplu olarak, o zaten grev.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, 72 nci maddenin dördüncü fıkrasında; «dayanışma grevi veya lokavtı ile» den sonra buraya «anlaşarak topluca» deyimini ilave etmek lazım.

BAŞKAN — 72 nci maddenin dördüncü fıkrasında şöyle diyor: «Siyasi amaçlı grev veya lokavt, genel grev veya lokavt, dayanışma grevi veya lokavtı ile işyeri işgali, işi yavaşlatma, verimi düşürme ve

üretimi aksatacak nitelikteki her türlü direnişler»

Şimdi, burada «toplu» dersek, topludan kasıt iki mi, beş mi, on mudur? Yani 500 kişi çalışıyor, bu 500 kişi içerisinde bir tanesi işi yavaşlatır mı? Ona zaten ihtar eder.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bir kişi yavaşlatırsa, onun hizmet akdi hemen feshedilir efendim. O işçi 17 nci maddeye göre atılır. Öyle bir şey olmaz.

BAŞKAN — Bu tamam, topludur.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Buraya «Toplu» kelimesinin eklenmesi lazım, anlaşılmıyor.

BAŞKAN — Ama o zaman şöyle yapar; bir kişinin çalıştığı yer vardır, tutar cereyanı keser.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Verimi düşürmek o değil efendim.

BAŞKAN — Tabii, işte verimi düşürdü.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Verimi düşürmek» «yavaş çalışmak» demektir efendim. Bir işçi 1 saatte 10 bardak yapacağı yerde, 1 saatte 1 bardak yapması işi yavaşlatmaktır.

BAŞKAN — Şimdi bir kişi yaparsa, bunu, kurtaralım mı biz?

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bir kişi yaparsa bile bu kanunun şumulüne girmiş oluyor.

BAŞKAN — Bu kanun Grev ve Lokavt Kanunudur, tek kişiyi karşısına almıyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Anlaşıklarını tespit etmek gerekir.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bir defa anlaşıklarını tespit etmek mümkün değil efendim, bilemezsiniz ki.

BAŞKAN — Hayır, «Ben anlaşmadım tek başıma yapıyorum» diyor.

KEMALETTİN ALİ KÂŞIFOĞLU (Adalet Bakanlığı Temsilcisi) — Efendim, bizde anlaşma «teşekkül» demektir. «Teşekkül» demek iki kişinin daha önceden birleşerek suç işlemesi demektir. O zaman biz de cezayı ağırlaştırırız. Mesela tek kişi silah kaçakçılığı yapar, toplu olarak yapar, teşekkül halinde yapar; ama onların cezaları ayrı ayrıdır.

Binaenaleyh bunu burada tatat etmeye sanırım gerek yok.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Tabii, efendim benim görevim bize intikal edenleri arz etmek.

BAŞKAN — Tabii.

Yürürlük maddesi olan 83 üncü maddeyi okutuyorum:

Yürürlük

MADDE 83. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — (Bu madde hakkında Genel Sekreterimizin iki alternatifi var.

Birinci alternatifi okutuyorum:

Yürürlük

«**MADDE 83. —** Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer. Ancak, Kanunun uygulanması, sendikalar ile ilgili işlemlerin, Sendikalar Kanununa göre tamamlandığının Çalışma Bakanlığının en geç 1 Ocak 1984 tarihine kadar yayımlayacağı genelgesi ile başlar.»

BAŞKAN — Bu alternatife ne diyorsunuz efendim?

Buyurun.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER —

Efendim, bu alternatif, benim tamamen demin başlangıçta teklif ettiğim sistem. Çünkü kanaatimce, bir kanunun Anayasa anlamında çıkarılması demek yürürlüğe girmesi demektir; yoksa Resmî Gazetede çıkması demek değildir. Binaenaleyh, Anayasaya aykırı olmadığından, ben bu çıkarttığımız kanunun yürürlük tarihini istediğim tarihe koyarım. Ben demin teklifimde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin göreve başlaması tarihi demiştim. Burada şimdi «1 Ocak 1984» tarihi denmiş.

BAŞKAN — Yalnız, bir kere yürürlüğe giriyor; ancak kanunun uygulanmasını bazı işlemlerin tamamlanmasına bırakıyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Şimdi bu olmuyor efendim.

BAŞKAN — Yürürlüğe girdikten sonra uygulanmaması durumu olmaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Olmaz.

BAŞKAN — O zaman, «Bu kanunun yürürlüğe girişi, sendikalar ile ilgili işlemlerin, Sendikalar Kanununa göre tamamlandığının Çalışma Bakanlığının en geç 1 Ocak 1984 tarihinde yayınlanacağı genelgesi ile başlar.» şeklinde demek lazım; ama bu da olmaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «En geç 1 Ocak 1984 tarihinde yürürlüğe girer.» desek efendim.

BAŞKAN — O da olmaz, tarih tespit etmemiz lazım. Öyle «en geç» şeklinde olmaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «En geç» değil efendim.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, bu kanun yürürlüğe girsin; ancak bu kanun tatbik edilemez, uygulanamaz. Çünkü, sıkı sıkıya Sendikalar Kanununun bütün hükümlerinin uygulanmasına bağlıdır. Ayrıca, Çalışma Bakanlığının da Sendikalar Kanununa göre hazırlık yapmasına bağlıdır. Binaenaleyh, sendikalar da, «biz kurulduk» dese, yine olmaz. Ne yapacak? Çalışma Bakanlığı bütün iş kollarını tespit edecek, ayrıca sendikaların üyelerini tespit edecek, ondan sonra toplu sözleşme başlayacak.

Biz burada diyoruz ki, bu kanunun uygulanabilmesi sendikaların yeni hazırladığımız şekle göre tasnif şekline bağlıdır, reorganizasyonuna bağlıdır.

İki, Çalışma Bakanlığının hazırlığına bağlıdır.

Binaenaleyh diyoruz ki, kanunun uygulanması (zaten bu iki kanunun birbiriyle bağlı olmasının tabiatı icabıdır, bundan kaçınılmaz) sendikalarla ilgili işlemlerin (Gerek sendikalar, gerekse bakanlığın demektir bu), Sendikalar Kanununa göre tamamlandığının Çalışma Bakanlığınca en geç 1 Ocak 1984'den sonraya kalmamak üzere ilanıya uygulamaya başlayacaktır. Bu kanun uygulanmaz efendim.

BAŞKAN — Uygulanamaz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Başından beri ben de söylüyorum, uygulanamaz.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bunun dışında tek bir alternatif var; (burayı kabul etmezseniz), «Bu kanun 1.1.1984'de yürürlüğe girer» demek lazım.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Tabii.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Diyemezseniz, Anayasaya aykırı olur Kanunun çıkartılmasını öngörüyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, Necdet Paşam, «çıkartılmasını» dedi ama, «neşretmek» demek değilki.

BAŞKAN — Çıkartma.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Çıkartmayız, tutarız; ne zaman emredilirse o zaman çıkar. Başka türlü olmaz bu.

BAŞKAN — Tatbik edilemeyecek bir kanun niye çıkartılsın?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Aynı durum Siyasî Partiler Kanununda oldu, Sayın Öztrak ve diğer hocalarımız bu şekilde tefsir ettiler.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Bizim de tefsirimiz tamamen başka türlü. «Çıkartılması» demek «neşredilmesi» demektir; ama «yürürlüğe konması» demek değildir.

BAŞKAN — Anayasa «yürürlüğe konur» mu diyor?

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — «Çıkartıldığında» diyor.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — «Çıkartıldığında» demek, «yürürlüğe girdiği tarih» demektir. Yoksa gazetede ilan edilmesi demek değil ki.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Anayasada bakın ne diyor: «İkinci bölümdeki çalışma ile ilgili hükümler...»

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Anayasanın.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tamam, Anayasanın.

«Toplu iş sözleşmesi, grev hakkı ve lokavt ile ilgili hükümler.» Devam ediyor:

«Bu hükümler yeni kanunları çıkartıldığında yürürlüğe girer.» (Eğer şimdi çıkartılırsa)...

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Anayasanın hükümleri yürürlüğe girer.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — İyi ya, Anayasanın hükümleri de bu kanunda toplanıyor, başka bir şey değil ki. Çünkü, Anayasanın hükümlerini bu kanuna göre uyguluyoruz.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim «çıkartıldığında» demek, «yürürlüğe girmesi» demek değildir.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, tabii bu sizin tefsiriniz. Yalnız Siyasî Partiler Kanununda aynı durumla karşılaştık, onlar da bunu aynı şekilde tefsir ettiler.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Efendim, herhalde ben demin başında da arz ettim,

bu kanunun derhal yürürlüğe konması uygulanması, Necdet Paşamızın söylediği gibi mümkün değildir.

BAŞKAN — Hayır birçok kanunları biz yayınlıyoruz, yürürlük tarihi için «iki ay sonra yürürlüğe girer» diyoruz. Ona hakkımız var, bu Anayasa, bir şey diyemezsiniz. Yani, çıkarılır demek yürürlüğe girdiği tarih demektir. «1 Ocak 1984'de yürürlüğe girer» de diyebiliriz, «1 Ekim 1983'te yürürlüğe girer» de diyebiliriz.

SEDAT TÜZÜNER (Millet Meclisi Genel Sekreteri) — Bu iki kanun birbirine çok yakın.

BAŞKAN — Yakın ama, bence hiç yakın değil.

SEDAT TÜZÜNER (Millet Meclisi Genel Sekreteri) — 1 inci kanunda buna atıf yapan maddeler var.

BAŞKAN — Atıf yapıyor, ama ona göre hazırlık yapacak.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Sendikalar Kanunu da yürürlüğe giriyor.

BAŞKAN — Tamam, Sendikalar Kanunu yürürlüğe giriyor.

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Bunu yürürlüğe sokmaz isek, nasıl birbirine çok girift atıf yaparız? efendim. Bu bakımdan düşündük taşındık bu-formülü bulduk.

BAŞKAN — Peki, «hemen yürürlüğe girer» desek, ne olacak?

DENİZ ÖĞRETMEN ALBAY ERBERK İNAM (Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Başkanı) — Hiçbir mahzuru yoktur efendim.

BAŞKAN — Zaten tatbik edilemez ki; 2364 sayılı Kanun olduğu sürece hiçbir mahzuru yoktur.

ORHAN DÜLGERLER (Kanunlar Müdürü) — Sayın Cumhurbaşkanım, hukuk tekniği bakımından uygun.

BAŞKAN — En doğrusu budur. «Yayımlı tarihinde yürürlüğe girer.»

ORGENERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Efendim, geçen defa endişeler vardı, Hocamızın da endişeleri daha her halde devam edecek. Binanenaleyh, bu endişelerden dolayı bir ikinci alternatif getirdik; «Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer» demekle hiçbir şey olmaz. Çünkü, yetkiyi verecek, yani grev ve lokavtı işletecek olan Hocadır, orası bu düğmeyi çevinmedikçe bu işlemez.

BAŞKAN — 2364 sayılı Kanun kalkmadıkça, Millî Güvenlik Konseyinin 3 numaralı kararı kalkmadıkça bu işlemez.

ORGANERAL NECDET ÜRUĞ (Millî Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri) — Tabii, toplu sözleşme için yetki belgesi isteyecekler, yetki isteyecekler. yetkiyi de Hocadan isteyecekler, o da «Hayır, daha alamadık, Konsey var.» diyecek.

BAŞKAN — Onun için, «yürürlüğe girer» demekte hiçbir mahzur yok.

Buyurun.

SOSYAL GÜVENLİK BAKANI SADIK ŞİDE — İzinizle bir cümle de ben söyleyeyim.

Bu kanunlar ikisinin aynı tarihte ve arka arka ya numaralar alarak çıkmasında, uygulamada büyük faydası var.

Sayın Cumhurbaşkanım, yürürlüğe konması (tatbik kabiliyeti yoktur buyurduğunuz gibi), hem içeride hem dışarıda büyük ferahlığa sebep olacaktır.

Arz ederim.

ÇALIŞMA BAKANI TURHAN ESENER — Peki şunu hiç düşünmüyorsunuz ama yürürlüğe koyacağız, uygulamayacağız.

BAŞKAN — İşletmeyeceğiz; böyle birçok kanunlarımız var, yürürlüğe koyduk, işletemiyoruz.

83 üncü maddeyi yeniden okutuyorum :

Yürürlük

MADDE 83. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — 83 üncü madde üzerinde başka söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

84 üncü maddeyi okutuyorum :

Yürütme

MADDE 84. — Bu Kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — 84 üncü madde üzerinde söz almak isteyen var mı? Yoktur.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tasarının tümünü oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gündemimizde görüşülecek başka konu olmadığından, bilahare tespit edilecek gün ve saatte toplanmak üzere, Birleşimi kapatıyorum.

Hayırlı, uğurlu olsun.

Kapanma Saati : 18.50

MILLİ GÜVENLİK KONSEYİ

GÜNDEMİ

146 NCI BİRLEŞİM

5 Mayıs 1983 Perşembe

Saat : 15.00

I. — KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. — Sendikalar Kanunu Tasarısı ve Sosyal Güvenlik, İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (1/235) (S. Sayısı : 573)

2. — Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Kanunu Tasarısı ve Sosyal Güvenlik İş ve İşçi İlişkileri Komisyonu Raporu. (1/236) (S. Sayısı : 574)

3. — 1475 Sayılı İş Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Tasarısı. (1/269)

